ÎN ACEST NUMĂR:

MOARTEA TERREI

roman S.F. de J.-H. Rosny Aîne

CORESI

13

Din gruparea revistei:
Monica Botez
Mircea Ciobanu
Paul Alexandru Georgescu
Marin Sorescu
Laurențiu Ulici
Brenda Walker

Director:
Daniel Drăgan

Redactor șef:
Viorica Mircea

Director tehnic și administrativ:
Ing. **Călin Marinescu**

Secretar de redacție: **Ariel Drăgan**
Corectura: **Arina Mucenicu**

Redacția și administrația:
2200 Brașov, Bulevardul 15 Noiembrie nr. 3
Telefon: 921 — 1 48 76 și 1 74 37
Cont de virament: 40.72.10.11.38 — B.C.R. Brașov

CORESI
revistă de literatură

Anul II, nr. 4 (13) — aprilie 1991

în acest număr special

romanul S.F.

MOARTEA TERREI

de J.-H. Rosny Aîné

prezentare și traducere

din limba franceză

de **Micaela Slăvescu**

J.-H. ROSNY AÎNÉ

J.-H. ROSNY AÎNÉ *(1856—1940), pe numele său* ***adevărat Joseph Henri Honoré Boëx, a publicat, încă din 1886, romane și povestiri scrise uneori (pînă în 1907) în colaborare cu fratele său, Justin François Boëx (1859—1948, zis J.-H. Rosny Jeune). Este creatorul indiscutabil și inspirat al unui nou gen, romanul preistoric, pe care l-a ilustrat cu multă artă în*** Vamireh *(1892),* Războiul focului *(1909, 1911, de curînd ecranizat),* Felinc uriașă *(1920) sau* Helgvor de la Fluviul-albastru *(1930) și care i-a adus o binemeritată notorietate. Dar este, de asemenea, și în mai mare măsură decît contemporanul său Jules Verne, un precursor al literaturii de anticipație. A publicat în acest sens numeroase povestiri totodată romantice și vizionare, de o certă valoare parabolică, ce evocă adesea lupta oamenilor viitorului împotriva unor rase noi, ivite pe neașteptate din alte regnuri, agresive, viclene, puternice și necruțătoare — învingătoare sau învinse, în funcție de fantezia autorului — și analizează reacțiile mentalității colective confruntată cu adversitatea și pendulînd între o resemnare născută din fatalitate și o energie inteligentă și salvatoare, — omul modern putînd găsi în conflictele și atitudinile descrise fie pe cele actuale care îl neliniștesc, fie pe cele posibile în viitor, cu consecințe nefaste.*

MOARTEA TERREI

Omul a supus pînă şi forţa misterioasă care reuneşte atomii.

Această frenezie prevesteşte moartea Pămîntului.

I.

Vestea de departe

In sfirşit, înfiorătorul vînt al Nordului amuţise. Vreme de cincisprezece zile, vuietul său asurzitor umpluse oaza de teamă şi mîhnire. Ba chiar fuseseră siliţi să ridice para-uraganele şi serele din siliciu elastic. Acum, oaza începea iar să se încălzească.

Targ, străjer la Marele Planetar, fu deodată cuprins de una din acele bucurii fulgerătoare care străluminaseră viaţa oamenilor în vremurile binecuvîntate ale Apei. Cît de frumoase erau plantele pe atunci! Mintea îl ducea pe Targ în sus de-a lungul vîrstelor, cînd oceanele acopereau trei sferturi din lume, cînd omul îşi ducea traiul printre izvoare, rîuri, fluvii, lacuri şi mlaştini. Ce răcoare însufleţea pe atunci generaţiile nenumărate de vegetale şi dobitoace! Viaţa mişuna pînă în adîncurile mărilor, acoperite de ierburi şi de păduri de alge asemănătoare codrilor şi savanelor întinse. Un viitor nemărginit se deschidea în faţa fiinţelor; omul abia dacă presimţea existenţa îndepărtaţilor săi descendenţi ce aveau să tremure adăstînd

sfîrșitul lumii. Își închipuise el oare vreodată că agonia avea să dureze peste o sută de milenare?

Targ ridică ochii către cerul unde nu mai aveau să se ivească niciodată norii. Dimineața era răcoroasă, dar spre prînz căldura avea să se lase, toridă.

— Secerișul se apropie! șopti străjerul.

Avea fața arămie, ochii și părul negru ca antracitul. Ca toți Ultimii Oameni pieptu-i era dezvoltat, șalele înguste, mîinile subțiri și fălcile mici; membrele vădeau mai multă agerime decît putere. Un veșmînt din fibre minerale la fel de suple și călduroase ca lîna din vremurile antice îi mula perfect trupul; din toată ființa lui emana o grație resemnată, un farmec temător, subliniat și de obrajii supți și de focul îngîndurat al privirii.

Adăsta contemplînd o holdă de grîne înalte și cîteva livezi dreptunghiulare, cu pomi ce purtau tot atîta rod cît și frunze.

— Cît de sfinte erau primele vîrste, ce minunate zorile lor, cînd plantele acopereau tînăra planetă!

Cum Marele Planetar se afla la hotarul dintre oază și deșert, Targ mai putea privi sinistrul peisaj de garnituri, silice și metale, o cîmpie a dezolării ce se-ntindea pînă la contraforturile munților pleșuvi, lipsiți de ghețari și de izvoare, unde nu creștea nici un fir de iarbă, nici o umbră de lichen. În mijlocul acestui ținut al morții, oaza cu plantațiile ei rectilinii și satele ei metalice, părea doar o pată jalnică.

Targ simți cum îl apasă povara întinsei singurătăți și-a munților necruțători; trist, el ridică ochii spre pîlnia Marelui Planetar, care-și deschidea corola de culoarea pucioasei spre dantelura munților. Făcută din arcum și sensibilă ca o retină, nu înregistra decît ritmurile din larg, provenind de la celelalte oaze, și,

potrivit reglajului, le stingea pe cele cărora străjerul nu trebuia să le răspundă.

Targ o iubea ca pe emblema rarelor aventuri încă la îndemîna ființei umane; cînd tristețea îl copleșea se întorcea spre ea, așteptînd să-l îmbărbăteze sau să-i aducă o boare de speranță.

O voce îl făcu să tresară. Zîmbind ușor, s-a întors către o tînără fată cu mișcări ritmice care urca spre platformă. Părul ei de beznă îi cădea despletit pe umeri; trupul îi era unduitor ca tulpina prelungă a grînelor. Străjerul o privi cu dragoste. Era sora lui, Arva, singura ființă alături de care mai trăia acele clipe scurte, neprevăzute și fermecătoare, cînd simțea îmboldindu-l din străfundurile misterului, acele cîteva energii care încă mai vegheau întru salvarea omului.

Fata a exclamat cu un rîs înăbușit:

— E frumos azi, Targ ... Plantele sînt fericite!

Aspira mirosul tonifiant ce se ridica din carnea verde a frunzelor; un foc negru îi pîlpîia în ochi. S-au ivit trei păsări; după ce au planat deasupra arborilor, au coborît pe marginea platformei. Erau de mărimea vechilor condori. Linia corpului era la fel de pură ca aceea a zveltelor trupuri feminine, aveau aripi imense, argintii, cu licăriri de ametist; vîrfurile emiteau luciri violii. Capetele erau mari, ciocurile foarte scurte și roșii ca niște buze; expresia ochilor se apropia de expresia umană. Una dintre ele, cu capul ridicat, scoase sunete articulate. Îngrijorat, Targ apucă mîna Arvei:

— Ai înțeles? spuse. Pămîntul freamătă ...

Era mult de cînd nu mai pierise o oază în urma mișcărilor seismice a căror amploare scăzuse considerabil de la era sinistră cînd sfărîmaseră puterea omenească; dar Arva împărtăși pe loc tulburarea fratelui ei.

Totuşi, o idee năstruşnică îi trecu prin minte:

— După ce au adus atîta rău fraţilor noştri, cine ştie dacă aceste cutremure nu vor deveni într-o bună zi benefice? murmură ea, aproape şăgalnic.

— Cum aşa? întrebă Targ cu indulgenţă.

— Aducînd iar apa la suprafaţă!

Visase şi el la o atare posibilitate, fără s-o mărturisească. Un astfel de gînd ar fi părut stupid şi aproape blasfematoriu unei omeniri decăzute care nu privea decît cu spaimă la zguduirile pămîntului.

— Aşadar, şi tu te gîndeşti la o eventualitate de felul acesta! a exclamat Targ pe un ton exaltat... Dar n-o spune nimănui! i-ai ofensa pînă în străfundul sufletului.

— Nu ţi-o puteam spune decît ţie.

Din toate părţile se iveau stoluri albe de păsări: cele care se lăsaseră lîngă Targ şi Arva, călcau mărunt pe loc, nerăbdătoare. Tînărul le vorbea, folosind o sintaxă specială. Căci, pe măsură ce li se dezvoltase inteligenţa, păsările învăţaseră graiul oamenilor — dar foloseau doar termeni concreţi şi fraze-imagini.

Pentru ele, noţiunea de viitor era întunecoasă şi scurtă, cea de prevedere, instinctivă. De cînd omul nu le mai vîna pentru hrană, trăiau fericite, incapabile să-şi conceapă propria moarte şi cu atît mai mult stingerea speciei.

În oază erau în jur de o mie două sute; prezenţa lor era blîndă şi folositoare. Omul nu putuse să-şi redobîndească instinctul, pierdut în timpul erelor puterii sale, şi condiţiile actuale ale mediului îl puneau în prezenţa unor fenomene pe care aparatele moştenite de la strămoşi, deşi extrem de sensibile, nu le puteau semnala, dar pe care păsările le prevedeau.

Dacă acestea, ultim vestigiu al vieții animale, ar fi dispărut, o disperare încă mai amară s-ar fi înstăpînit pe suflete.

— Primejdia nu-i chiar așa apropiată! șopti Targ.

Oaza se trezea; oamenii se iveau în preajma satelor și-a lanurilor de grîu tînăr. Un individ pătrățos, al cărui cap masiv părea așezat direct pe un butuc, apăru la picioarele Marelui Planetar. Deschidea ochi clarvăzători și triști, într-o față de culoarea iodului; mîinile sale, plate și dreptunghiulare, se legănau la capătul brațelor scurte.

— O să vedem sfîrșitul lumii! mormăi el... O să fim ultima seminție de oameni.

În spatele lui izbucni un rîs înfundat. Dane, centenarul, se arătă împreună cu strănepotul său și cu o femeie cu ochi migdalați și părul de aramă. Călca la fel de ușor ca păsările.

— Nu, n-o să-l vedem, afirmă ea. Moartea oamenilor va fi înceată... Apa se va istovi treptat pînă ce n-o să mai existe decît cîteva familii în jurul unui puț. Și va fi încă mai îngrozitor.

— O să trăim sfîrșitul lumii! se încăpățînă omul pătrățos.

— Cu atît mai bine! spuse strănepotul lui Dane. Pămîntul n-are decît să-și absoarbă chiar azi, ultimele izvoare!

Fața sinuoasă, foarte îngustă, reflecta o tristețe nemărginită. Se mira chiar el că nu-și pusese capăt zilelor.

— Cine știe dacă nu mai există totuși o speranță, a mormăit bătrînul.

Inima lui Targ bătu mai tare; și-a coborît spre vîrstnic o privire în care lucea tinerețea.

— O! tată!... strigă el.

Dar fața moșneagului se împietri. Își reluă visul singuratic care-l făcea să pară un bloc de bazalt; Targ nu-și dădu gîndul în vileag.

Mulțimea se aduna la hotarul dintre deșert și oază, încă mai numeroasă. Cîteva planoare se ridicară, venind de la Centru. Era o perioadă cînd oamenii nu prea aveau de lucru: așteptau momentul recoltei. Căci nici o insectă, nici un microb nu supraviețuise. Obligați să se restrîngă pe domenii limitate, în afara cărora orice viață „protoplasmică" nu mai era cu putință, strămoșii duseseră o luptă eficace împotriva paraziților. Nici chiar organismele microscopice — lipsite de acel neprevăzut ce rezultă din aglomerațiile dense, din marile spații, din veșnice transformări și deplasări — nu putuseră dăinui.

De altfel, fiind stăpîni pe distribuirea apei, oamenii dispuneau de o putere nelimitată împotriva ființelor pe care voiau să le distrugă. Dispariția fostelor dobitoace domestice sau sălbatice, purtătoare de epidemii apropiase de asemenea ora triumfului. Acum, oamenii, păsările și plantele erau pentru totdeauna la adăpostul bolilor molipsitoare.

Totuși, durata vieții nu li se lungise: cum mulți dintre microbii binefăcători dispăruseră o dată cu ceilalți, beteșuguri specifice mașinăriei omenești reapăruseră, boli despre care s-ar fi putut crede că ar fi fost cauzate de „microbi minerali". Drept urmare, omul regăsea înlăuntrul său dușmani analogi celor care-l amenințau în afară, astfel încît, în ciuda faptului că numai puțini și dintre cei mai sănătoși căpătau privilegiul să se însoțească, organismele nu atingeau o vîrstă înaintată.

Curînd, cîteva sute de persoane s-au aflat adunate în jurul Marelui Planetar. Zarva nu era excesivă; tra-

diția nenorocirii se transmitea de prea multe generații ca să nu fi secat rezervele de spaimă și durere, preț al bucuriilor intense și-al speranțelor nemărginite. Ultimii Oameni nu mai aveau decît o sensibilitate slabă și prea puțină imaginație.

Totuși, mulțimea era îngrijorată; cîteva fețe se crispau; și toți s-au simțit ușurați cînd un cvadragenar a strigat, sărind jos de pe o motrice:

— Aparatele seismice nu semnalează încă nimic... Zguduirile vor fi neînsemnate.

— De ce să ne mai neliniștim? strigă femeia cu ochii migdalați. Ce mai putem face și prevedea? S-au luat toate măsurile posibile și asta încă din secolele secolelor! Sîntem la cheremul necunoscutului. Este o prostie să ne interesăm dinainte de un pericol inevitabil.

— Ba nu, Hele, răspunse cvadragenarul; nu este nici de fel o prostie; ci însăși existența! Atîta timp cît oamenii vor mai avea puterea să se teamă, viața lor va mai cunoaște bucurii. După aceea, vor fi morți în chiar clipa nașterii lor.

— Așa să fie! rînji nepotul lui Dane. Bucuriile noastre prăpădite și mîhnirile noastre nevolnice sînt la fel de păcătoase ca moartea.

Cvadragenarul dădu din cap a împotrivire. Ca și Targ și sora acestuia, mai purta viitorul în suflet și putere în pieptul său bine dezvoltat. Privirea sa limpede o întîlni pe cea luminoasă a Arvei și-o emoție subtilă îi grăbi răsuflarea.

Între timp, alte grupuri se adunau în diferitele sectoare de la periferie. Grație undiferelor dispuse din kilometru în kilometru, aceste grupuri puteau comunica ușor între ele.

Se puteau astfel auzi, după vrerea fiecăruia, toate zvonurile dintr-alt district sau chiar cele de pretutindeni. Această comunicare ținea treaz sufletul mulțimilor și acționa ca un energizant puternic. Astfel încît s-a stîrnit în tot locul o zarvă înfiorată cînd mesajul trimis de oaza *Pămînturilor-Roșii* a răsunat în pîlnia Marelui Planetar, repercutîndu-se din undiferă în undiferă. Transmitea că nu numai păsările, dar și seismografele înregistrau acum tulburări subterane. Confirmarea primejdiei i-a unit pe oameni, dintr-o dată cuprinși de spaimă.

Manô, cvadragenarul, se urcase pe platformă; Targ și Arva erau palizi. Cum o văzu pe fată tremurînd ușor, noul venit șopti:

— Tocmai micimea oazelor și numărul lor redus trebuie să ne liniștească. Este foarte puțin probabil să se afle în zonele periculoase.

— Cu atît mai mult cu cît tocmai poziția lor le-a salvat odinioară! întări Targ.

Strănepotul lui Dane îi auzise: rînji iar, sinistru.

— Vreți să spuneți că zonele nu pot să se schimbe? De altfel, nu-i nevoie decît de o singură zguduitură, acolo unde trebuie, ca să sece izvoarele ...!

S-a îndepărtat, sarcastic și descurajat. Targ, Arva și Manô au tresărit, rămînînd o clipă muți, apoi cvadragenarul reluă:

— Zonele variază extrem de încet. De două sute de ani încoace cutremurele mari nu s-au produs decît în plin deșert. Și n-au dăunat izvoarelor. Dar *Pămînturile-Roșii*, *Devastarea* și *Occidentala* sînt vecine cu aceste ținuturi primejdioase.

O privea pe Arva cu o blîndă admirație în care înmugurea floarea iubirii. De trei ani văduv, el își ducea greu singurătatea! În ciuda revoltei energiei

sale și a firii lui duioase, se resemnase. Legi drastice orînduiau numărul căsătoriilor și al nașterilor.

Totuși, de cîteva săptămîni, Consiliul celor Cincisprezece îl înscriseseră iar pe Manô printre cei care-și puteau întemeia pentru a doua oară un cămin: sănătatea copiilor lui justifica această hotărîre. Iar chipul Arvei transformîndu-se în sufletul lui Manô, povestea obscură o dată mai mult prindea a străluci.

— Să nu ne pierdem speranțele, în ciuda neliniștii noastre! a exclamat el. Chiar în timpurile minunate ale Apei, moartea fiecărui om însemna pentru el sfîrșitul lumii, nu-i așa? Iar azi, trebuie s-o recunoaștem, individual vorbind, cei care trăiesc pe pămînt sînt expuși la mult mai puține riscuri decît strămoșii noștri dinaintea erei radioactive!

Vorba-i era dîrză. Respinsese întotdeauna resemnarea tînguitoare care pustia sufletul semenilor săi. Desigur, asupra lui apăsa un străvechi atavism și nu se putea sustrage jalei generale decît cu intermitențe. Totuși, mai mult decît alții, cunoscuse bucuria de a trăi clipa strălucitoare și efemeră.

Arva îl asculta cu plăcere, Targ însă nu putea concepe să se neglijeze viitorul omenirii. Chiar dacă i se întîmpla și lui să fie brusc cuprins de o voluptate trecătoare, marele vis al Timpului care fusese și al străbunilor lui, nu-l părăsea niciodată.

— Nu pot să nu mă gîndesc la urmașii noștri, replică el.

Apoi, întinzînd mîna spre singurătatea nesfîrșită:

— Ce frumoasă ar fi viața, dacă împărăția noastră s-ar întinde peste pustiurile astea groaznice. Nu vă gîndiți niciodată că acolo erau mări, lacuri, fluvii o vegetație luxuriantă și, înainte de perioada

radioactivă, păduri virgine? A! Manô, păduri virgine! ... Iar azi, o viaţă ascunsă mistuie tot străvechiul nostru patrimoniu! ...

Manô dădu din umeri cu blîndeţe.

— Nu e bine să ai asemenea gînduri, tocmai acum cînd, exceptînd oazele, Pămîntul este chiar mai puţin prielnic oamenilor decît Jupiter sau Saturn.

O rumoare i-a întrerupt; toate capetele s-au înălţat, atente: se ivise un nou stol de păsări. Anunţa că, acolo, la umbra stîncilor, o fată tînără zăcea, leşinată, doborîtă de feromagnetale. Şi în timp ce planoarele s-au ridicat îndreptîndu-se spre deşert, mulţimea rămase cu gîndul la straniile fiinţe magnetice care se înmulţeau pe planetă pe măsură ce descreştea numărul oamenilor. Cîteva lungi clipe s-au scurs; planoarele se-ntorceau: unul dintre ele ducea un trup inert pe care toţi l-au recunoscut: acela al Nomadei Elma. Era o fată stranie, orfană şi puţin iubită, căci avea instincte hoinare, şi rătăcirile ei singuratice mirau pe semeni. Nimic nu o putea împiedica să fugă uneori şi să se ascundă prin pustietăţi ...

Au depus-o pe platforma Planetarului: chipul ei, pe jumătate ascuns sub părul negru şi stufos, era livid, dar şi acoperit de mici pete stacojii.

— A murit! declară Manô ... *Ceilalţi* i-au *băut* viaţa!

— Biata Elma! exclamă Targ.

O privea cu milă, iar mulţimea de obicei atît de pasivă, se agita şi ea, cuprinsă de ură împotriva feromagnetalelor.

Curînd însă atenţia tuturor a fost distrasă de rezonatoarele care trîmbiţau zgomotos o nouă veste:

„Seismografele au înregistrat o zguduire puternică în zona *Pămînturilor-Roşii*".

— A! A! strigă vocea tînguitoare a omului pătrățos.

Nici un ecou nu i-a răspuns. Fețele se întorceau spre Marele Planetar, nerăbdătoare și înfiorate. Mulțimea adăsta.

— Nimic! exclamă Manô după două minute de așteptare zadarnică. Dacă *Pămînturile-Roșii* ar fi fost atinse, ni s-ar fi comunicat...

Un apel strident i-a tăiat vorba. Și pîlnia Marelui Planetar răcni:

„Zguduire puternică... Oaza se ridică... i... ve... Catas..."

Urmară sunete nedesluşite... lovituri înfundate... apoi, tăcere.

Hipnotizați, toți ascultau cu sufletul la gură. Gifiiau; cei mai puțin emotivi începură să se agite.

— Este o mare catastrofă, spuse bătrînul Dane.

Nimeni nu se îndoia de aceasta. *Pămînturile-Roșii* aveau zece planetare mobile, de comunicare la distanță în toate direcțiile. Dacă toate tăceau însemna că fuseseră toate desființate, și uluirea înfricoșată a tuturor era mare.

Orientînd transmițătorul, Targ trimise un apel prelung. Nici un răspuns. O groază nețărmurită apăsa sufletele. Nu era tulburarea înflăcărată a oamenilor de odinioară, era o disperare mută, vlăguită, distrugătoare. Legături strînse uneau *Izvoarele-Înalte* cu *Pămînturile-Roșii*.

De cinci mii de ani cele două oaze întreținеau relații neîntrerupte, fie prin intermediul rezonatoarelor, fie prin vizite frecvente, cu planoarele sau motricele. Treizeci de stații-relee, înzestrate cu planetare, balizau șoseaua de o mie șapte sute de kilometri care lega cele două populații.

— Trebuie să aşteptăm! strigă Targ, aplecat pe marginea platformei. Dacă spaima i-a împiedicat pe prietenii noştri să răspundă, îşi vor recăpăta curînd sîngele rece.

Dar nimeni nu credea că locuitorii *Pămînturilor-Roşii* puteau fi atît de înspăimîntaţi: rasa lor era încă mai puţin emotivă decît cea de la *Izvoarele-Înalte:* pradă amărăciunii, ei nu mai puteau fi cuprinşi de spaime.

Citind neîncrederea întipărită pe feţe, Targ reluă:

— Dacă aparatele sînt distruse, solii lor pot ajunge într-un sfert de ceas la primul releu ...

— Presupunînd că planoarele n-au fost avariate, obiectă Hele. Cît despre motrici, este puţin probabil să se poată strecura printre dărîmături.

Toată populaţia s-a îndreptat spre zona meridională. În puţine minute planoarele şi motricele au revărsat mii de oameni spre Marele Planetar. Rumoarea creştea ca o răsuflare infinită întretăiată de tăceri. Şi membrii Consiliului celor Cincisprezece, interpretatori ai legilor şi cumpănitori ai acţiunilor unanime s-au adunat pe platformă. Puteau fi zărite părul aspru de culoarea sării şi faţa triunghiulară ai bătrînei Bamar, precum şi craniul deformat al bărbatului ei, Omal, şi barba lui roşcată pe care şaptezeci de ani de viaţă nu reuşiseră s-o albească. Nu erau frumoşi dar erau venerabili, şi autoritatea lor era mare, de vreme ce dăduseră o descendenţă fără tare.

După ce s-a convins că Planetarul era bine orientat, Bamar a trimis la rîndu-i cîteva unde. Dar faţa ei se întunecă şi mai mult în faţa tăcerii receptorului.

— *Devastarea* a scăpat pînă acum! şopti Omal ... şi seismografele nu anunţă nici o zguduire.

Deodată, stridențele premergătoare unui apel se făcură auzite, apoi, în timp ce mulțimea înțepenea, hipnotizată, răsună glasul Marelui Planetar:

„De la prima stație-releu a *Pămînturilor-Roșii*. Două cutremure puternice au zguduit oaza. Numărul morților și răniților este considerabil; recoltele sînt distruse; apele par amenințate. Un număr de planoare au pornit spre *Izvoarele-Înalte*.

Izbucni tumultul. Oameni, planoare, motrice tălăzuiau din toate părțile. O excitare necunoscută de secole zgîlțîia acum sufletele resemnate: mila, teama, neliniștea întinereau această mulțime a Ultimei-Vîrste.

Consiliul celor Cincisprezece delibera, în timp ce Targ răspundea înfrigurat *Pămînturilor-Roșii* și anunța plecarea imediată a unei delegații înspre oaza lor.

În clipele tragice, cele trei oaze surori — *Pămînturile-Roșii*, *Izvoarele-Înalte* și *Devastarea* își acordau ajutorul. Omal, care cunoștea perfect tradiția, a declarat:

— Avem provizii pentru cinci ani. *Pămînturile-Roșii* sînt în drept să reclame un sfert din ele. Dacă este neapărat nevoie, sîntem obligați să preluăm două mii de refugiați. Dar nu vor căpăta decît rații reduse, le va fi interzis să se înmulțească, iar noi va trebui să ne limităm familiile, căci populația va trebui readusă pînă-n cincisprezece ani la cifra tradițională ...

Consiliul ratifică aceste obligații legitime, apoi Bamar strigă mulțimii:

— Consiliul va numi pe cei ce vor pleca spre *Pămînturile-Roșii:* vor fi doar nouă. O să mai trimitem alții cînd vom cunoaște nevoile fraților noștri.

— Cer să fiu trimis, se rugă străjerul.

— Și eu, adăugă Arva.

Ochii lui Manô scăpărară:

— Cer încuviințarea Consiliului să fiu și eu unul din cei Nouă!

Omal le aruncă o privire plină de simpatie. Căci avusese și el, pe vremuri, porniri spontane de felul acesta, atît de rare la Ultimii Oameni.

Cu excepția lui Amat, un adolescent plăpînd, mulțimea aștepta pasiv Hotărîrea Consiliului. Supuse unor legi milenare, obișnuite cu o viață monotonă pe care doar meteorii o tulburau, populațiile Pămîntului pierduseră gustul inițiativei. Resemnate, răbdătoare, înzestrate cu un mare curaj pasiv, nu se simțeau atrase de aventură. Deșerturile nesfîrșite care le înconjurau, lipsite de orice resursă umană, le copleșeau acțiunile și gîndurile.

— Nimic nu se opune plecării lui Targ, lui Arva și lui Manô, constată bătrîna Bamar. Dar drumul este cam lung pentru Amat. Consiliul să hotărască.

În timp ce Consiliul delibera, Targ privea întinderea sinistră. O durere amară îl năpădise. Dezastrul de la *Pămînturile-Roșii* îl apăsa mai mult decît pe frații lui. Căci aceștia sperau doar într-o încetinire a evoluției către o degradare finală, pe cînd el se încăpățîna să viseze metamorfoza fericită. Iar împrejurările confirmau amarnic învățămintele Tradiției.

II.

Spre Pămînturile-Roșii

Cele nouă planoare zburau spre *Pămînturile-Roșii*. Nu se îndepărtau de cele două șosele pe care circulau motricele de mai bine de o sută de secole. Strămoșii construiseră de-a lungul lor mari refugii

din fier virgin înzestrate cu rezonatoare planetare și numeroase stații-releu mai puțin importante. Cele două șosele erau bine întreținute. Cum nu treceau decît puține vehicule și roțile lor erau din fibre minerale foarte elastice; cum, pe de altă parte, locuitorii celor două oaze mai știau să se servească de energiile enorme pe care le captaseră strămoșii lor, întreținerea cerea mai multă supraveghere decît o muncă efectivă. Feromagnetalii nu prea se arătau în preajma lor, iar cînd apăreau nu pricinuiau decît stricăciuni neînsemnate; un călător ar fi putut să meargă pe ele o zi întreagă fără să fie supus unei influențe nocive; dar n-ar fi fost prudent să se oprească prea mult sau, mai ales, să adoarmă pe ele: mulți o pățiseră, ca Elma, își pierduseră toate globulele roșii, murind de anemie.

Cei Nouă nu erau în primejdie: fiecare pilota cîte un planor ușor care ar fi putut duce patru persoane. Chiar dacă două treimi din aparate ar fi fost avariate, expediția n-ar fi fost primejduită.

Perfect elastice cum erau, planoarele fuseseră construite pentru a rezista șocurilor celor mai puternice și pentru a înfrunta uraganele.

Manô pornise în frunte. Targ și Arva zburau aproape paralel. Zbuciumul tînărului creștea necontenit. Și istoria marilor catastrofe, fidel transmisă din generație în generație, îl obseda.

De cinci sute de veacuri și mai bine, oamenii nu mai ocupau pe planetă decît mici regiuni derizorii. Semnele decăderii premerseseră catastrofelor. În epoci foarte îndepărtate, încă din primele secole ale erei radioactive, fusese semnalată descreșterea apelor: mulți savanți preziseseră pe atunci că Omenirea avea să piară de pe urma secetei. Dar ce efect pu-

teau avea aceste preziceri asupra unor popoare care vedeau creștetul munților acoperit cu ghețuri, pămîntul brăzdat de nenumărate rîuri și țărmurile continentelor bătute de mări imense? Și totuși, apele descreșteau încet, dar sigur, absorbite de pămînt și volatilizate în ceruri [1].

Apoi s-au produs catastrofe uriașe și remanieri extraordinare; cutremurele de pămînt distrugeau uneori într-o singură zi zece sau douăzeci de orașe și sute de sate; noi lanțuri muntoase s-au format, de două ori mai înalte decît străvechile masive ale Alpilor, Anzilor sau Himalaiei; apa seca din ce în ce. Aceste fenomene s-au agravat cumplit: pe suprafața soarelui s-au putut distinge metamorfoze care, după legi niciodată complet elucidate, s-au repercutat și asupra nefericitului nostru glob. A urmat o tristă înlănțuire de urgii ...

S-a consemnat că la începutul acestor revoluții siderale populația umană număra douăzeci și trei de miliarde de indivizi. Această masă dispunea de energii nemăsurate. Le trăgea din proto-atomi (așa cum o facem și noi, deși, imperfect) și perfecționase artificiile culturilor și ale nutriției în așa măsură încît dispariția progresivă a apei nu o prea neliniștea. Ba chiar era convinsă că avea să trăiască în curînd din consumul produselor oragnice elaborate de chimiști. În repetate rînduri acest vechi vis a pornit să se realizeze; dar de fiece dată o boală stranie sau o degenerescență rapidă a secerat trupurile supuse experienței astfel încît a trebuit să se mulțumească doar cu alimentele care-l hrăniseră pe om de la primii

[1] În înaltele regiuni atmosferice, vaporul de apă a fost întotdeauna descompus de către razele ultra-violete în oxigen și hidrogen: hidrogenul piere în întinsul interstelar. (N.A.).

strămoşi încoace. Nu-i mai puţin adevărat că aceste alimente au avut de suferit metamorfoze subtile de pe urma modificărilor aduse în agricultură şi în creşterea vitelor şi-a unei manipulări savante. Pentru întreţinerea unui om erau de ajuns raţii reduse; iar în mai puţin de o sută de secole organele digestive se micşoraseră sensibil în timp ce aparatul respiratoriu îşi mărise volumul în funcţie directă de rarefierea atmosferei.

Au dispărut ultimele vietăţi sălbatice; în comparaţie cu ascendenţii lor, animalele comestibile deveniseră adevărate zoofite, mase ovoide şi hîde, cu membrele transformate în cioturi, cu maxilarele atrofiate în urma îndopării. Doar cîteva specii de păsări au scăpat de degradare dezvoltîndu-se minunat din punct de vedere intelectual.

Blîndeţea, frumuseţea şi farmecul lor creşteau din generaţie în generaţie. Aduceau servicii neprevăzute graţie instinctului lor, mai sensibil decît cel al Stăpînilor şi aceste servicii erau apreciate în special în laboratoare.

Oamenii acestei epoci puternice duceau o viaţă frămîntată. Murise poezia magnifică şi misterioasă. Pierise viaţa în sălbăticie dar dispăruseră de asemenea imensele întinderi aproape libere: codrii şi bărăganele, mlaştinile, stepele şi pîrloagele perioadei radioactive. Sinuciderea devenise boala cea mai de temut a speciei.

În cincisprezece mii de ani, populaţia terestră a scăzut de la douăzeci şi trei la patru miliarde de suflete; mările, rămase în fundul abisurilor, n-au mai ocupat decît un sfert din suprafaţă; marile fluvii şi marile lacuri s-au topit; dimpotrivă, munţii sporeau, imenşi şi funebri. Astfel, planeta sălbatică reapărea — dar golaşă.

Şi totuşi, omul lupta din răsputeri. Se mîndrise că avea să poată trăi fără de apă, fabricînd-o pe cea de care avea nevoie pentru viaţa zilnică, domestică şi agricolă; dar materiile prime utile deveneau rare, sau se aflau la adîncimi care împiedicau exploatarea. A fost nevoit să se mulţumească aşadar cu procedee de conservare şi să facă uz de mijloace iscusite pentru a încetini consumarea lor şi pentru a trage maximum de profit din fluidul hrănitor.

Animalele domestice au pierit cu totul, neputîndu-se obişnui cu noile condiţii de viaţă; degeaba au încercat să le transforme în specii mai primitive; o degradare săvîrşită de-a lungul a două sute de milenare le secase energia evolutivă. Doar plantele şi păsările mai rezistau. Primele recăpătaseră cîteva forme ancestrale, celelalte s-au adaptat mediului: multe, redevenind sălbatice, şi-au făcut cuiburile la înălţimi unde omul nu putea să le mai atingă, cu atît mai mult cu cît rarefierea aerului, se adăuga acolo dispariţiei apei. Au trăit din prădăciuni şi-au dat dovadă de o şiretenie atît de rafinată încît n-au putut fi împiedicate să se menţină. Cît despre cele care au rămas în preajma strămoşilor noştri, soarta lor a fost la început îngrozitoare: oamenii au încercat să le înjosească, reducîndu-le la starea unor dobitoace comestibile. Dar conştiinţa păsărilor devenise prea lucidă; au luptat cu îndîrjire pentru a se sustrage acestei nimiciri. S-au petrecut scene la fel de înspăimîntătoare ca acele episoade ale vremurilor primitive cînd omul îşi devora semenul, cînd popoare întregi erau înrobite. Dar oroarea pătrunse în suflete, încetul cu încetul, oamenii au încetat să-şi mai brutalizeze camarazii de planetă şi să mănînce carnea lor.

De altfel, fenomenele seismice continuau să bîntuie, remodelînd aspectul Pămîntului şi distrugînd oraşele. După treizeci de mii de ani de luptă, strămoşii noştri au înţeles că mineralul pe care plantele şi dobitoacele îl supuseseră timp de milioane de ani îşi lua revanşa definitivă. A urmat o perioadă de disperare în care populaţia s-a redus la trei sute de milioane de oameni, în timp ce mările nu mai acopereau decît o zecime din suprafaţa globului. Un răgaz de trei sau patru mii de ani a permis întrucîtva optimismului să renască. Omenirea a întreprins lucrări de proteguire extraordinare: lupta împotriva păsărilor a încetat; au fost doar puse în situaţia de a nu se înmulţi, şi-au început să aducă servicii nebănuite.

Dar catastrofele au reînceput. Fîşiile de pămînt locuibil s-au îngustat încă mai mult. Şi, cu vreo treizeci de mii de ani înainte, noi remanieri esenţiale au avut loc: omenirea s-a văzut nevoită să se restrîngă pe cîteva teritorii împrăştiate pe pămîntul redevenit vast ca în vîrstele dintîi; era imposibil să-ţi procuri apa necesară vieţii în afara oazelor.

A urmat o acalmie relativă. Deşi a scăzut iar apa pe care-o furnizau puţurile săpate în abis, deşi populaţia s-a redus la o treime şi două oaze au trebuit să fie părăsite, omenirea s-a menţinut: se va menţine, desigur, încă vreo cincizeci sau o sută de mii de ani ... Dar iscusinţa ei a scăzut imens. Omul oazelor nu mai poate folosi decît o mică parte din energiile pe care le utiliza specia pe vremea puterii sale. Aparatele de comunicaţie şi cele de lucru au devenit mai puţin complexe; de multe milenii a fost nevoie să se renunţe la spiraloidele cu care strămoşii străbăteau întinderile cu o viteză de zece ori mai mare decît cea a planoarelor noastre.

Omul trăiește într-o stare de resemnare blîndă, tristă și pasivă. Spiritul creativ s-a stins; nu se mai trezește, din atavism, decît la cîțiva indivizi. Din selecție în selecție, rasa a dobîndit un spirit de ascultare automată, și ca atare perfectă, față de legi devenite definitive. Patima este rară, crima nu mai există. O nouă religie s-a născut, fără cult și fără ritual: teama și respectul față de mineral. Ultimii Oameni atribuie planetei o voință lentă și iremediabilă. Favorabil, la început, regnurilor pe care le zămislește, Pămîntul le lasă să acumuleze o mare putere. Clipa tainică în care le condamnă este de asemenea cea în care favorizează regnuri noi.

În momentul de față, energii ascunse privilegiază regnul feromagnetalelor. Nu se poate spune că feromagnetalele au participat la distrugerea noastră; cel mult, au ajutat la nimicirea păsărilor sălbatice care, oricum trebuia să aibă loc. Deși apariția lor s-a produs într-o epocă îndepărtată, ființele noi n-au evoluat decît prea puțin. Mișcările lor sînt de o încetineală surprinzătoare; cele mai sprintene abia dacă pot parcurge un decametru pe oră; și incintele de fier virgin ale oazelor, placate cu bismut, sînt pentru ele un obstacol de netrecut. Le-ar trebui, pentru a ne vătăma direct, să facă un salt evolutiv fără raport cu dezvoltarea lor anterioară.

Existența regnului feromagnetalelor a început să fie percepută la declinul vîrstei radioactive. Au apărut atunci pete violete ciudate pe *fierul uman*, adică pe fierul și compusele acestuia, modificate de folosirea industrială. Fenomenul nu s-a manifestat decît pe produsele utilizate de mai multe ori: nu s-au descoperit niciodată pete feromagnetice pe fierul sălbatic. Deci, noul regn nu a putut lua naștere decît grație mediului uman. Acest fapt capital i-a preocupat

mult pe strămoşii noştri. Poate că la rîndul nostru ne-am aflat într-o situaţie analogă faţă de-o viaţă anterioară care, la declinul ei, a permis naşterea vieţii protoplasmice.

Oricum ar fi, omenirea a constatat de timpuriu existenţa feromagnetalelor. Cînd savanţii au început să descrie manifestările lor rudimentare, nimeni nu s-a îndoit că ar fi fost fiinţe organizate. Alcătuirea lor este stranie. Nu admite decît o singură substanţă: fierul. Dacă uneori cuprinde în foarte mici cantităţi şi alte substanţe, acestea nu sînt decît impurităţi, nocive dezvoltării feromagnetale, organismul se dezbară de ele cînd nu este foarte slăbit sau atins de vreo boală misterioasă. Structura fierului în stare vie, este foarte variată: fier fibros, fier granulat, fier moale, fier dur etc. Ansamblul este plastic şi nu comportă nici un lichid. Dar ceea ce caracterizează mai ales noile organisme, este extrema lor complicaţie şi o instabilitate neîncetată a stării magnetice. Instabilitatea şi complicaţia lor sînt atît de mari încît cei mai îndîrjiţi cercetători au renunţat în cele din urmă să le aplice nişte legi, ba chiar fie şi numai reguli aproximative. Într-asta constă, foarte probabil, manifestarea dominantă a vieţii feromagnetale. Cînd o conştiinţă superioară va putea fi descoperită în noul regn, cred că ea va reflecta mai ales acest straniu fenomen, sau, mai degrabă, că va fi înflorirea lui. Pînă atunci, presupunînd chiar că există, feromagnetalele n-au decît o conştiinţă elementară. Sînt într-o perioadă în care grija pentru înmulţire domină totul. Şi totuşi, au suferit cîteva transformări importante. Scriitorii vîrstei radioactive ne-au arătat că fiecare individ este compus din trei grupe, cu o tendinţă marcată, în fiecare grupă, la o formă helicoidală. Nu puteau, la epoca aceea, să parcurgă mai mult de

patru sau cinci centimetri în douăzeci şi patru de ore; cînd li se răscoleau aglomerările, le trebuiau cîteva săptămîni ca să le refacă. Azi, cum am spus-o, pot parcurge doi centimetri pe oră. În plus, se află sub formă de aglomerări de trei, cinci, şapte sau chiar nouă grupe, forma acestor grupe fiind de o mare varietate. Un grup, compus dintr-un număr considerabil de corpusculi feromagnetali nu poate dăinui singur: trebuie să fie completat de două, patru, şase sau opt grupe. O serie de grupe cuprinde, bineînţeles, serii energetice, fără să se poată spune cum se leagă între ele. De la aglomerările de la şapte în sus, feromagnetalul se stinge treptat dacă se suprimă una din grupe.

În schimb, o serie ternară se poate forma la loc cu ajutorul unei singure grupe, şi o serie cvintenară cu ajutorul a trei grupe. Reconstituirea unei serii mutilate seamănă mult cu geneza feromagnetalelor. Se operează de la distanţă. Cînd se naşte un feromagnetal se constată prezenţa obligatorie, în jurul lui, a mai multor feromagnetale. În funcţie de specie, formarea unui individ se produce între şase ore şi şase zile; pare datorată exclusiv unor fenomene de inducţie. Reconstituirea unui feromagnetal lezat se operează cu ajutorul unor procedee analoge.

Actualmente, prezenţa feromagnetalelor este mai mult sau mai puţin inofensivă. Probabil că lucrurile s-ar schimba dacă umanitatea ar propăşi.

În timp ce cercetau posibilităţile de a combate feromagnetalele, strămoşii noştri au căutat o metodă care să permită utilizarea activităţii lor în folosul speciei noastre. Nimic nu se putea opune, de pildă, ca substanţă feromagnetalelor să servească unor scopuri industriale. Dacă ar fi fost posibil, ar fi fost de ajuns să protejeze maşinile (ceea ce pare să se fi realizat

odinioară, cu puțină cheltuială), așa cum azi ne sînt protejate oazele. Această soluție, elegantă în aparență, a fost experimentată. Cronicile vechi spun însă că n-a izbutit. Transformat de viața nouă, fierul s-a arătat refractar oricărei utilizări omenești. Structura și magnetismul lui atît de variate, îl transformă într-o substanță care nu se pretează nici unei combinații și nici unei munci orientate. Fără îndoială, această structură pare a se uniformiza și magnetismul să dispară cînd se apropie de temperatura de fuziune (și, *a fortiori*, în cursul fuziunii înseși); dar îndată ce metalul se răcește, proprietățile nocive reapar.

În plus, omul nu poate sta mai mult timp în regiunile feromagnetice de oarecare importanță. În cîteva ore se anemiază. După trecerea unei zile și-a unei nopți, se află într-o stare de slăbiciune extremă. Curînd leșină; iar dacă nu-l ajută nimeni, moare.

Toată lumea cunoaște rațiunea imediată a acestor fapte: vecinătatea feromagnetalelor tinde să ne răpească globulele roșii. Aceste globule, aproape reduse la starea de hemoglobină pură, se acumulează la suprafața epidermei și sînt apoi atrase de feromagnetale care le descompun și par a le asimila.

Diferite cauze pot contrabalansa sau întîrzia fenomenul. Este suficient să nu stai pe loc ca să nu trebuiască să te temi de nimic; cu atît mai mult dacă circuli cu motricea. Dacă îmbraci o haină din fibre de bismut, poți înfrunta influența dușmană cel puțin timp de două zile; aceasta se diminuează de asemenea cînd te culci cu capul spre Nord; se atenuează de la sine cînd soarele se apropie de meridian.

Bineînțeles, cînd numărul feromagnetalelor descrește, fenomenul ajunge să fie tot mai puțin intens; vine și momentul cînd poate fi anulat, căci organismul omenesc nu se lasă doborît fără să opună rezistență.

În sfîrșit, acțiunea feromagnetică mai scade și după curba distanțelor și devine insensibilă la mai mult de zece metri.

Este lesne de conceput că strămoșii noștri au considerat necesar să distrugă feromagnetalele. Au pornit la luptă cu metodă. La epoca în care s-au declanșat marile catastrofe, această luptă a necesitat grele sacrificii; avusese loc o selecție printre feromagnetale; trebuiau folosite energii imense pentru a le împiedica înmulțirea rapidă.

Remanierile planetare care au urmat au favorizat noul regn; prin compensație, prezența sa devenea mai puțin neliniștitoare, căci cantitatea de metal necesară industriei descreștea periodic și dezordinile seismice aduceau la suprafață cantități mari de minereu de fier, intangibil pentru invadatori. De aceea, lupta împotriva lor a încetinit pînă a devenit chiar neglijabilă. Ce importanță mai avea primejdia reprezentată de materia organică față de imensul pericol sideral? ...

În prezent feromagnetalele nu ne prea neliniștesc. În spatele incintelor noastre din hematită roșie, limonită sau fier spatic, placate cu bismut, ne credem la adăpost. Dar dacă vreo răscolire a Pămîntului, puțin probabilă, ar readuce apa spre suprafață, noul regn ar putea opune obstacole imense dezvoltării umane, sau, cel puțin, unei dezvoltări de anvergură.

Targ a privit lung cîmpia: peste tot se zăreau nuanțele viorii și siluetele sinusoidale specifice aglomeratelor feromagnetice.

— Da, a șoptit ... dacă omenirea s-ar mai dezvolta cît de cît, ar trebui să reluăm lupta strămoșilor. Ar trebui să distrugem dușmanul sau să-l utilizăm. Mă tem că nu poate fi distrus: un nou regn trebuie

să poarte în sine elemente de succes care să sfideze previziunile şi energiile regnului îmbătrînit. Dar, în schimb, de ce nu s-ar găsi o metodă care să permită ambelor regnuri să coexiste, ba chiar să se ajute reciproc? Da, de ce nu? ... devreme ce lumea feromagnetică se trage din industria noastră? Nu aflăm oare acolo indicele unei compatibilităţi adînci?

Apoi, îndreptîndu-şi privirea spre marile piscuri ale Occidentului:

— Vai! visele mele sînt ridicole. Şi totuşi ... totuşi! Nu mă ajută ele să trăiesc? ... Nu-mi dau ele puţin din acea tînără fericire care a dispărut pentru totdeauna din sufletul oamenilor?

S-a ridicat dintr-o dată, cu inima strînsă: acolo, printre piscurile muntelui Umbrelor, se iviseră trei mari planoare albe.

III.

Planeta omicidă

Planoarele păreau a atinge cu aripile Dintele-de-Purpură, aplecat deasupra prăpastiei: o umbră portocalie le învăluia: apoi au căpătat sclipiri argintii sub soarele zenital.

— Solii *Pămînturilor-Roşii!* strigă Manô.

Ştia că tovarăşii lui de drum le văzuseră şi ei. Cuvintele lui nu erau decît un apel. Cele două escadrile şi-au iuţit zborul. În curînd aparatele albe au coborît spre cele de culoarea smaraldului ale *Izvoarelor-Înalte*. Urmară salutările de rigoare, apoi tăcere; inimile erau îndurerate; nu se auzeau decît hîrîitul uşor al turbinelor şi fîşîitul cozilor. Toţi simţeau apăsîndu-i puterea nemiloasă a deşerturilor pe care păreau a le străbate ca nişte stăpîni.

Targ sfîrşi prin a întreba cu teamă:

— Cît de mare este dezastrul?

— Nu se ştie exact, răspunse pilotul cu faţa măslinie, şi n-o să fie cunoscute pierderile decît peste cîteva ceasuri. Se ştie doar că sînt foarte mulţi morţi şi răniţi. Dar asta n-ar fi nimic, ne temem c-au pierit mai multe izvoare.

Îşi plecă faţa cu o amărăciune liniştită:

— Recolta s-a pierdut şi-a dispărut o mare parte din provizii. Totuşi, dacă nu se produc alte zgduituri şi cu ajutorul *Izvoarelor-Înalte* şi al *Devastării* o să mai putem trăi cîţiva ani... Rasa o să înceteze, provizoriu, să se reproducă, şi poate că nu vom fi nevoiţi să sacrificăm pe nimeni.

Escadrilele au zburat cîtva timp în paralel, apoi pilotul cu obrazul măsliniu îşi schimbă direcţia: cei de la *Pămînturile-Roşii* s-au îndepărtat.

Au trecut printre piscurile semeţe, deasupra unor prăpăstii fără fund şi a unui versant care, odinioară, trebuie să fi fost acoperit de păşuni dar unde, acum, feromagnetalele se înmulţeau în voie.

— Ceea ce dovedeşte, gîndi Targ, că acest versant este bogat în ruine umane.

Din nou, au zburat deasupra văilor şi-a colnicelor; spre seară se aflau la trei sute de kilometri de *Pămînturile-Roşii.*

— Încă un ceas! strigă Manô.

Targ cercetă spaţiul cu telescopul; în depărtare, încă nedesluşite, zări oaza şi fîşia de pămînt stacojie care-i dăduse numele. Spiritul de aventură, amorţit după întîlnirea cu planoarele dalbe se trezi în sufletul tînărului; a accelerat şi-a trecut înaintea lui Manô.

Stoluri de păsări zburau în cercuri deasupra zonei roşii; mai multe dintre ele s-au apropiat de escadrilă.

La cincizeci de kilometri de oază au prins a se înmulți; melopeele lor confirmau dezastrul și preziceau alte zguduituri, iminente. Targ, cu inima strînsă, asculta și privea fără să poată scoate o vorbă.

Pămîntul pustiit părea ca răscolit de un plug imens; pe măsură ce s-au apropiat au distins mai bine casele prăbușite, incinta dislocată, recoltele înghițite de solul lacom, furnicile umane, prăpădite, mișunînd printre dărîmături.

Deodată, un țipăt groaznic sfîșie văzduhul; zborul păsărilor păru a se frînge; un fior înspăimîntător cutremura întinderea.

Planeta omicidă își desăvîrșea opera!

Doar Targ și Arva scoseseră un strigăt de milă și spaimă. Ceilalți aviatori își continuau zborul cu disperarea calmă a Ultimilor Oameni... Au ajuns la oază. Răsunau vaiete sinistre. Vedeai alergînd, tîrîndu-se sau agonizînd ființe jalnice; altele erau nemișcate, trăznite de moarte; cîte un cap însîngerat părea să răsară din pămînt. Spectacolul devenea mai oribil pe măsură ce se distingeau mai bine detaliile.

Cei Nouă au planat cîtva timp, neștiind ce să facă. Dar zborul păsărilor înnebunite de spaimă se potolea încetul cu încetul; nici o altă zguduitură nu se anunța: au putut ateriza.

Cîțiva membri ai Marelui Consiliu au primit delegația *Izvoarelor-Înalte*. Au schimbat în grabă cîteva cuvinte. Noul dezastru mobiliza toate energiile disponibile; cei Nouă s-au topit printre salvatori.

La început vaietele părea de nesuportat. Răniți și înspăimîntați, adulții uitau de fatalismul lor; iar țipetele copiilor erau sufletul însuși al Durerii zbuciumate...

În sfîrşit, anestezicele şi-au adus aportul binefăcător. Suferinţa vie s-a prăbuşit în inconştient. Nu se mai auzeau decît ţipete răzleţe, vaietele celor îngropaţi sub dărîmături.

Una din aceste chemări îl atrase pe Targ. Era mai mult înfricoşată decît dureroasă; avea un farmec enigmatic şi proaspăt. Mult timp, tînărul n-a putut s-o localizeze... În sfîrşit, a descoperit o scobitură de unde se auzea mai desluşit. Steiuri de stîncă o blocau pe jumătate, şi Targ începu să le îndepărteze cu prudenţă. Trebuia mereu să-şi întrerupă munca, împiedicată de ameninţările viclene ale mineralului: spărturi se deschideau pe neaşteptate, pietre se rostogoleau, răsunau vibraţii suspecte.

Tînguirea tăcuse; tensiunea nervoasă şi oboseala acopereau tîmplele lui Targ cu broboane de sudoare...

Deodată, totul păru pierdut: o bucată de zid se prăvălea. Omul, simţindu-se la cheremul mineralului, îşi plecă fruntea şi aşteptă... Un bloc de piatră în cădere îl atinse uşor: îşi acceptă destinul; dar liniştea şi încremenirea se stabileau din nou.

Ridicînd ochii, zări o mare cavitate, aproape o peşteră, care se deschisese la stînga lui: un trup omenesc zăcea acolo, în penumbră. Tînărul ridică cu greu epava vie şi ieşi de sub dărîmături în chiar clipa în care o nouă năruire închidea definitiv drumul în spatele lui.

Era o fată sau o femeie tînără, purtînd costumul argintiu mulat pe trup al locuitorilor *Pămînturilor-Roşii*. Părul ei, mai mult decît orice, îl tulbură pe salvatorul ei. Era luminos cum nu-l mai întîlneai decît o dată într-un secol la fiicele oamenilor. Strălucitor ca metalele preţioase, proaspăt ca apa ţîşnind din

adîncuri, părea o țesătură de dragoste, simbolul grației cu care se împodobise femeia de-a lungul vîrstelor.

Inima lui Targ se zbătea în piept, imbolduri vitejești îi străbăteau mintea; întrezărea fapte generoase și eroice uitate de Ultimii Oameni... Și, în timp ce admira floarea roșie a buzelor, linia delicată a obrazului și carnea lor sidefie, doi ochi s-au deschis, de culoarea dimineților cînd soarele a răsărit și o răsuflare blîndă aleargă pe întinderile pustii.

IV.

În adîncul Pămîntului

Trecuse clipa amurgului. Constelațiile își aprindeau rînd pe rînd luminile. Oaza, tăcută, se reculegea, tăinuindu-și disperarea și durerea. Targ își plimba sufletul înfierbîntat lîngă incintă.

Momentul era îngrozitor pentru Ultimii Oameni. Rînd pe rînd planetarele anunțaseră catastrofe fără precedent. *Devastarea* era distrusă; la cele două *Ecuatoriale*, la *Marea-Viroagă*, la *Nisipurile-Albastre*, apa dispăruse; descreștea la *Izvoarele-Înalte*; *Oaza-Luminoasă* și *Valea-de-Sulf* suferiseră zguduiri păgubitoare ori scurgeri rapide de lichid.

Toată omenirea amuțise sub povara dezastrului.

Targ străbătu incinta în ruine și pătrunse în pustiul tăcut și înspăimîntător.

Luna, aproape plină, făcea să pălească stelele mici, luminînd graniturile roșii și grămezile viorii ale

feromagnetalelor: o fosforescență palidă apărea unduind la scurte răstimpuri, semn tainic al activității noilor ființe.

Tînărul înainta prin pustietate, nepăsător în fața măreției funebre.

O imagine luminoasă stăpînea toate mihnirile aduse de catastrofă: îl întovărășea un fel de „dublu" al părului strălucitor; Vega palpita ca o pupilă albastră. Iubirea se prefăcuse în esența însăși a vieții sale; iar această viață devenea tot mai intensă, mai profundă, extraordinară. Acea lume de frumusețe pe care o presimțise și pentru care era mai bine să mori decît să trăiești cufundat în apatia Ultimilor Oameni i se dezvăluia acum în toată plenitudinea ei. Din cînd în cînd, numele celei pe care o salvase din dărîmături îi venea pe buze, ca un nume devenit sfînt:

— Erê!

În tăcerea aspră, mutenie a pustiului veșnic, comparabilă cu cea a marelui eter unde călătoresc aștrii, el continua să înainteze. Aerul era nemișcat, de o încremenire de granit; timpul părea mort, iar spațiul figura un alt spațiu decît cel al oamenilor, o întindere neîndurătoare, glacială, plină de miraje lugubre.

Totuși, o viață trăia acolo, o viață care avea să-i urmeze vieții umane, o viață ticăloasă, cumplită, necunoscută. De două ori, Targ s-a oprit să privească activitatea formelor fosforescente. Noaptea nu le adormea. Se deplasau necontenit, în scopuri misterioase; felul în care lunecau pe sol nu se putea explica prin prezența vreunui organ... Dar curînd nu le mai luă în seamă. Chipul lui Erê îl îmboldea; stabilea o relație nedeslușită între acest umblet în singurătate și eroismul trezit în sufletul său. Targ căuta inconștient aventura, aventura posibilă, aventura himerică: descoperirea Apei.

Apa, și numai ea, putea să i-o dăruiască pe Erê. Ieri ar mai fi putut s-o viseze drept soție; era suficient ca o fată de la *Izvoarele Înalte* să fie, în schimb primită, la *Pămînturile-Roșii*. Dar, după catastrofă schimbul nu mai era cu putință. *Izvoarele-Înalte* îi primeau pe exilați, dar obligîndu-i la celibat. Legea era necruțătoare. Targ o accepta ca o necesitate superioară.

Luna s-a luminat; și-a aprins discul de sidef și argint pe colnicele accidentate. Hipnotizat, Targ s-a îndreptat spre ea. A ajuns într-un loc stîncos ce purta încă urmele dezastrului: multe roci erau răsturnate, altele spintecate; pretutindeni țarina silicoasă era crăpată.

— S-ar zice, murmură tînărul, că zguduirea a atins aici violențe maxime ... De ce?

Își uita visurile, ambianța îi excita curiozitatea.

— De ce? s-a întrebat el încă o dată ... Da, de ce?

Se oprea pentru a examina stîncile dintr-o obișnuință izvorîtă din prudență: acest sol răvășit putea fi plin de capcane. Treptat, o exaltare stranie îl cuprinse. Presupunînd c-ar exista o cale spre Apă, gîndea el, n-ar fi exclus să se găsească aici, în locul acesta atît de răscolit și reînnoit. Și-a aprins torța iradiantă de care nu se despărțea niciodată în timpul călătoriilor și s-a angajat în fisurile și coridoarele care se deschideau în fața lui; dar toate se îngustau foarte repede sau se înfundau.

A sfîrșit prin a găsi o crăpătură destul de mică la baza unei roci înalte și foarte largi, doar puțin atinsă de zguduitură. Era suficient să privești de aproape despicătura, pe alocuri de o strălucire cristalină, ca să ghicești că era recentă. Considerînd-o neglijabilă,

Targ a vrut să se depărteze, dar l-au atras niște scînteieri. De ce să n-o exploreze? Își putea da repede seama dacă se înfunda.

Era mai lungă decît ar fi crezut. Totuși, după vreo treizeci de pași a început să se îngusteze; curînd, Targ n-a mai putut înainta. S-a oprit, a cercetat atent toate asperitățile pereților. Se putea merge mai departe, dar trebuia să se tîrască. Targ n-a stat mult pe gînduri, s-a angajat într-o gaură al cărei diametru de-abia dacă depășea grosimea unui om. Trecerea, sinuoasă și presărată cu pietre ascuțite, s-a îngustat treptat; Targ se întreba dacă avea să-i fie posibil să se întoarcă înapoi.

Era ca încastrat în pămîntul adînc, prizonier al mineralului, ființă infinit de fragilă pe care un singur bloc de piatră l-ar fi zdrobit fără milă. Dar febra îndrăznelii ardea în sufletul lui: dacă ar fi abandonat misiunea liber asumată acum, atîta timp cît îndeplinirea ei nu devenise cu totul imposibilă, s-ar fi detestat și-apoi s-ar fi disprețuit tot restul vieții. A perseverat.

A înaintat așa multă vreme, leoarcă de sudoare, în măruntaiele stîncii. La un moment dat l-a cuprins o senzație de sfîrșeală. Bătăile inimii, care sunau pînă atunci ca un zgomot de aripi, au slăbit. N-au mai fost decît o tresărire abia simțită; curajul și speranța care-l apăsau ca niște poveri, s-au prăbușit. Cînd inima-i prinse din nou viață, Targ a socotit ridicol că se angajase într-o întreprindere atît de copilărească.

— Mi-am pierdut oare mințile?

A început să se tîrască înapoi. Dar o disperare groaznică l-a țintuit pe loc; chipul Erêi i s-a înfățișat, atît de viu, încît i s-a părut că era alături de el, acolo, în fisură.

— Nebunia mea este mai bună decît înțelepciunea laşă a semenilor mei ... înainte!

Aventura a reînceput; şi-a riscat viața cu sălbăticie, hotărît să nu se mai lase oprit.

Hazardul păru să-i răsplătească îndrăzneala; crăpătura s-a lărgit, s-a regăsit într-un înalt coridor din bazalt a cărui boltă părea susținută de coloane din antracit. Bucuria l-a năpădit, a început să alerge; totul părea posibil.

Dar piatra era tot atît de bogată în taine ca, pe vremuri, codrul cu desişurile sale. Brusc, coridorul a luat sfîrşit. Targ se găsea în fața unui perete de culoare închisă; lampa iradiantă abia dacă a detectat cîteva luciri ... Nu s-a lăsat, a continuat să inspecteze pereții. Şi-a descoperit, la trei metri înălțime, altă fisură.

Era o crăpătură sinuoasă, cu o înclinare de vreo patruzeci de grade pe orizontală, destul de largă pentru a permite trecerea unui om. Targ a privit-o cu un amestec de bucurie şi dezamăgire. Speranța lui himerică se agăța de ea, deşi îl putea descuraja pentru că ducea în sus, spre suprafața Pămîntului.

— Dacă nu coboară puțin mai încolo, o să mă ducă la lumina zilei, nu în adîncuri! murmură exploratorul.

Avu un gest de nepăsare şi de sfidare, un gest care-i era străin, cum era şi pentru toți contemporanii lui, dar care reedita nu se ştie ce gest ancestral. Apoi, începu să se cațere.

Peretele era aproape vertical şi neted. Dar Targ îşi luase scara din fibre de arcum de care nici un aviator nu se despărțea. Servise mai multe generații, dar era suplă şi solidă ca-n primele zile. A desfă-

şurat-o şi, apucînd-o de la mijloc, a aruncat-o în sus cu îndemînare. Cîrligele din vîrful scării s-au prins de bazalt: într-o clipită, exploratorul s-a aflat la intrarea în fisură.

A scos un ţipăt de necaz: desigur, fisura era practicabilă dar urca destul de abrupt; atîtea strădanii fuseseră deci zadarnice.

Totuşi, după ce şi-a strîns scara, Targ a început să urce prin fisură. Primii paşi au fost anevoie. Apoi terenul s-a netezit şi-a ajuns la un culoar prin care mai mulţi oameni ar fi putut înainta în rînd. Din păcate, panta continua să urce. Targ a evaluat că trebuia să se afle la vreo cincisprezece metri deasupra nivelului cîmpiei exterioare; călătoria subterană devenea o ascensiune.

Păşea către deznodămînt, oricare ar fi fost, cu o amărăciune liniştită, reproşîndu-şi aventura nebunească: ce realizase el pînă atunci în viaţă? ce-l îndreptăţea să spere că va face o astfel de descoperire care ar fi depăşit în importanţă tot ce născociseră oamenii de sute de secole? Era oare de ajuns să aibă un suflet himeric, mai revoltat decît celelalte, pentru a izbîndi acolo unde efortul colectiv sprijinit de un utilaj admirabil nu reuşise? O tentativă ca a lui nu cerea oare resemnare şi o răbdare absolută? ...

Înainta distrat, fără să-şi dea seama că panta devenea din ce în ce mai blîndă. Ajunsese să fie perfect orizontală cînd s-a oprit dintr-o dată, tresărind: la cîţiva paşi de el, galeria începea să coboare! ...

A coborît încet mai bine de un kilometru; largă, mai adîncită spre mijloc decît la margini, permitea o deplasare în general comodă, rar întreruptă de cîte un bloc de piatră sau de o fisură. Fusese, fără îndoială, în vremuri îndepărtate, matca vreunui riu subteran.

Dar surpăturile se acumulau iar: unele erau recente; apoi, trecerea s-a blocat din nou.

— Galeria nu se oprea aici, gîndi tînărul. Au întrerupt-o modificările scoarței pămîntești, dar cînd? Ieri ..., acum o mie de ani ..., acum o sută de mii de ani?

Nu s-a oprit să cerceteze grohotișul, unde ar fi recunoscut urma convulsiilor recente. Căuta cu toată agerimea minții să descopere o trecere. Curînd, a zărit o fisură. Îngustă și înaltă, pietroasă, colțuroasă, neîmbietoare, nu i-a înșelat totuși speranțele: a nimerit iar în galeria întreruptă. Continua să coboare, tot mai spațioasă; la sfîrșit, lățimea sa medie era de aproximativ o sută de metri.

Ultimele îndoieli ale lui Targ se spulberau: era limpede că un adevărat fluviu subteran cursese odinioară pe aici. A priori, această convingere era încurajatoare. Dar nu întru totul. Chiar dacă, pe vremuri, se scursese prin galerie apă din belșug, asta nu însemna cîtuși de puțin că ea se mai afla pe aproape. Dimpotrivă! Toate izvoarele cunoscute azi se aflau departe de locurile unde lichidul fusese, pe vremuri, abundent ... Era aproape o lege.

Din nou, și de trei ori la rînd, galeria a părut că se înfundă. Dar de fiecare dată, Targ a putut dibui o trecere. Totuși, a luat sfîrșit la un moment dat: o gaură imensă s-a căscat și-un hău s-a deschis în fața ochilor lui.

Vlăguit și mîhnit, s-a așezat pe o piatră. Se simțea mai deprimat decît atunci cînd se tîra prin galeria înnăbușitoare. Orice nouă încercare părea un act nebunesc. Trebuia să se întoarcă pe unde venise! Dar inima-i se răzvrătea împotriva acestui gînd. Spi-

ritul lui îndrăzneț, trezit de călătoria uluitoare pe care o făcuse, îl imboldea. Abisul nu-l mai înspăimînta.

— Mai bine moartea! strigă el.

O porni printre colțurile de granit.

Împins de o bruscă inspirație, coborî, nu știa cum, vreo treizeci de metri; dar făcu apoi o mișcare greșită, și căzu.

— S-a sfîrșit! șopti el.

Se prăvălea în vid.

V.

În fundul hăurilor

Un șoc l-a oprit. Nu șocul brutal al unei căderi pe granit, ci un șoc elastic, dar destul de violent ca să-l năucească. Și-a revenit în fire. Atîrna legănîndu-se în penumbră. Pipăind în jur, a înțeles că sacul său de scule fusese oprit de un ieșind de stîncă astfel încît rămăsese agățat de curelele acestuia petrecute în jurul trupului. Cum erau din fibre de arcum, ca și scara pe care o folosise, știa că nu aveau să cedeze. În schimb, sacul se putea desprinde oricînd.

Targ se simțea uimitor de liniștit. Și-a calculat fără grabă șansele de pieire și de salvare: a constatat întîi că sacul era temeinic ancorat lîngă punctul de legătură al curelelor. Apoi, a pipăit peretele stîncos. În afară de acest ieșind, mîna a mai întîlnit suprafețe zgrunțuroase și în cele din urmă, vidul; picioarele au găsit înspre stînga, un reazem; după oarecare tatonare a constatat că era o mică platformă. Apucînd ieșindul dintr-o parte și rezemîndu-se de platformă, a putut să renunțe la orice alt sprijin.

Astfel proptit, într-o poziție ceva mai comodă, a reușit să desprindă sacul. Mai liber în mișcări, a rotit în jurul lui fasciculul de raze al iradiantei. Platforma era destul de largă pentru ca un om să poată sta în picioare pe ea și chiar să se miște puțin. Deasupra lui, o fisură în stîncă îi permitea eventual să agațe cîrligele scării, ca să urce înapoi pînă la locul de unde căzuse. Dedesubt se căsca hăul fără fund, cu pereții lui verticali.

— Pot să urc înapoi, socoti tînărul... Dar este imposibil să cobor mai departe.

Nu se mai gîndea la moartea de care abia scăpase: îi era doar ciudă că-și risipise zadarnic străduaniile. Oftînd, a dat drumul ieșindului și, agățîndu-se de asperități, a reușit să se stabilească pe platformă. Tîmplele îi zvîcneau, o amorțeală lentă îi cuprindea membrele și mintea; descurajarea era atît de mare încît simțea că avea să se lase doborît de apelul amețitor al abisului. Cînd își mai veni în fire își plimbă instinctiv degetele pe peretele de granit și-l simți dispărînd pe la jumătatea înălțimii sale. S-a aplecat și-a scos un țipăt slab: platforma se afla la intrarea unei cavități, care, luminată cum era de razele iradiantei, părea destul de mare.

Zîmbi. Chiar dacă avea să fie învins, aventura în care se hazardase merita să fie trăită!

Asigurîndu-se că nu-i lipsea nici o sculă, și mai ales că scara de arcum era la locul ei, a pătruns în peșteră. Bolta era din cristal de rocă și pietre prețioase. La fiecare mișcare a lămpii se aprindeau fulgere, misterioase și feerice. Nenumăratele suflete ale cristalelor se trezeau sub razele luminoase: era un amurg subteran strălucitor, o grindină infinitezimală de luciri stacojii, portocalii, galbene, albastre, mov. Targ vedea în ele un reflex al vieții minerale, al aces-

tei vieți vaste și minuscule, amenințătoare și adînci care îl răpunea pe om, care avea să răpună, într-o zi, regnul feromagnetic.

În clipa aceea nu se temea de ea. Dar privea peștera cu respectul pe care Ultimii Oameni îl aveau pentru existențele tăcute care după ce vegheaseră asupra Începuturilor, își păstrau intacte formele și energia.

Un vag misticism îl cuprindea, nu misticismul lipsit de speranțe al oaziților decăzuți, ci misticismul care dăduse imbold odinioară inimilor aventuroase. Piedicile Pămîntului nu încetaseră să-l îngrijoreze, dar nu-și pierduse acea credință, rod al strădaniilor fericite, care transmite viitorului izbînzile trecutului.

Peșterii i-a urmat o galerie cu pante capricioase. Din nou, s-a văzut nevoit să se tîrască în mai multe rînduri pentru a străbate strîmtorile. Apoi, galeria a continuat; panta cobora abrupt și Targ se temea de prezența unei alte prăpăstii, dar puțin după aceea s-a îndulcit. A devenit aproape la fel de lesnicioasă ca un drum. Omul cobora fără grijă cînd a fost oprit, a cîta oară? Culoarul nu se îngustase, nici în lățime, nici în înălțime, se închisese. Un zid de gnais îl astupa, lucind perfid sub lumina lămpii. Degeaba l-a pipăit în toate sensurile; nu a dat de nici o crăpătură mai mare.

— Iată sfîrșitul logic al aventurii! a gemut el... Hăul care și-a bătut joc de strădanii, de geniul și de utilajele omenirii întregi nu putea fi favorabil unei neînsemnate vietăți singuratice!

S-a așezat pe o piatră, doborît de oboseală și mîhnire. Nu se putea hotărî să plece. Din cînd în cînd își plimba lampa de-a lungul zidului albicios, ici și colo fisurat... În cele din urmă, s-a sculat. Dar, par-

că năpădit de furie, şi-a vîrît pumnii prin toate crăpăturile, trăgînd cu disperare de colţurile stîncoase ...

Deodată, inima i-a bătut mai tare: ceva mişcase.

Ceva mişcase. O bucată de perete se clătina. Cu un icnet surd, încordîndu-şi toată puterea, Targ a tras de piatră; a basculat, cît pe ce să-l zdrobească; în locul ei — o gaură triunghiulară s-a căscat: aventura nu luase încă sfîrşit.

Gîfîind, bîntuit de îndoieli, Targ s-a strecurat în interiorul stîncii, întîi aplecat, apoi în picioare, căci galeria se mărea la fiece pas. Înainta ca un somnambul, aşteptînd să se lovească de obstacole noi cînd i s-a părut c-a nimerit la marginea unui nou abis.

Nu se înşelase. Galeria se sfîrşea într-un vid; dar, pe dreapta, o masă stîncoasă înclinată străjuia, imensă. Ca să se cţere pe ea, Targ a fost obligat să se aplece mult în afară, apoi să se salte cu forţa mîinilor.

Panta era practicabilă. După vreo douăzeci de metri, Targ s-a simţit deodată cuprins de o senzaţie stranie şi, scoţîndu-şi higroscopul din buzunar, l-a întins deasupra hăului. Păli, în timp ce frigul i se aşternea încet pe faţă împreună cu o paloare nefirească ...

În atmosfera subteranei, pluteau vapori, încă invizibili. Acolo, era apă!

Targ a scos un ţipăt de triumf dar, paralizat de uimire şi de bucuria izbînzii, a trebuit să se aşeze. Apoi, îndoiala l-a copleşit. Da, fluidul dătător de viaţă era acolo, avea curînd să-l întîlnească; dar dacă nu era decît un izvor fără însemnătate, un simplu ochi de apă? decepţia avea să fie de neîndurat!

Încet, temător, omul şi-a urmat coborîrea ... Dovezile se înmulţeau; apăreau din cînd în cînd luciri, sclipiri ...

A ocolit un ieşind vertical şi, deodată, apa s-a arătat.

VI.

Feromagnetalele

Două ore înainte de zori, Targ a ieşit la suprafaţă, în cîmpie, la gura crăpăturii unde-şi începuse călătoria în ţara umbrelor. Vlăguit, contempla, în fundul zării, luna stacojie, asemeni unui rug rotund, gata să se stingă. Se topi cu încetul. În noaptea nesfîrşită, stelele s-au însufleţit.

A vrut s-o pornească din nou la drum. Dar picioarele-i erau ca de piatră, umerii îl împovărau dureros; era atît de sleit încît s-a prăbuşit pe o stîncă ... Cu pleoapele pe jumătate închise a retrăit clipele pe care le petrecuse în adîncuri. Întoarcerea fusese îngrozitoare. Deşi avusese grijă să lase numeroase urme ale trecerii sale, se rătăcise. Apoi, sleit în urma eforturilor făcute, leşinase pe jumătate ... Timpul se scurgea cu o încetineală nesfîrşită; Targ era asemenea unui miner care ar fi petrecut luni întregi în pămîntul nemilos ...

Şi totuşi, iată-l înapoi la suprafaţă, acolo unde mai trăiau fraţii lui; sub ochii aştrilor care, de-a lungul veacurilor, exaltaseră visurile omului; curînd, zorile divine aveau să se ivească.

— Zorile, şopti tînărul ... Ziua!

A înălţat braţele spre orient într-un gest de extaz;

apoi ochii i s-au închis, trupul i-a alunecat încet, într-o mișcare inconștientă și s-a întins pe pămînt.

L-a trezit o lumină roșie. Ridicîndu-și cu greu pleoapele, a zărit, în depărtare, globul imens al soarelui.

— E ziuă, scoală-te! ... își spuse.

Dar o toropeală neînțeleasă îl ținea locului; gîndurile sale pluteau, amorțite, oboseala îi șoptea să renunțe; era să adoarmă, cînd a simțit o ușoară mîncărime pe toată pielea. Și-a văzut, pe mînă, alături de zdreliturile recente, micile pete roșii caracteristice.

— Feromagnetalele, a murmurat. *Îmi beau viața!*

Era așa de vlăguit, încît constatarea nu l-a prea speriat. Părea ceva îndepărtat, străin, simbolic. Nu numai că nu resimțea nici o suferință, dar senzația era chiar plăcută; asemenea unui val de ameteală, a unei beții ușoare și lente care trebuia să semene cu eutanasia ... Deodată, chipul Erêi și cel al Arvei i s-au ivit în minte, urmate de un nou fior de energie.

— Nu vreau să mor, a gemut. Nu vreau!

A retrăit confuz lupta, suferințele și victoria lui. Acolo, pe *Pămînturile-Roșii*, viața îl chema, proaspătă, încîntătoare. Nu, nu voia să piară; voia să mai vadă, multă vreme, zorile și amurgurile, voia să combată puterile misterioase.

Trezindu-și voința paralizată, opunînd un ultim și groaznic efort amorțelii fatale, a încercat să se ridice.

VI.

Apa, izvor al vieții

În dimineața aceea, Arva nici nu bănuia absența lui Targ. Îl știa ostenit după ziua din ajun; răpus de oboseală cum era, avea nevoie de odihnă. Totuși,

după două ore de așteptare, a început să se mire. Și s-a dus în cele din urmă să bată la ușa camerei lui. Nu i-a răspuns nimeni. Să fi ieșit pe cînd ea dormea? A bătut încă o dată, apoi a apăsat pe butonul ușii: aceasta alunecă, făcîndu-se sul, și descoperind o încăpere goală.

Fata a intrat și a văzut că toate lucrurile erau la locul lor; patul de arcum era ridicat la perete, obiectele de toaletă neatinse; nimic nu semnala o prezență recentă. A simțit că i se pune un nod în gît.

S-a dus după Manô; împreună, l-au căutat, întrebînd păsările și oamenii. Nimeni nu știa nimic. Era nefiresc și chiar neliniștitor. Căci, în urma cutremurului, oaza era încă plină de capcane. Targ putea să fi căzut într-o fisură sau să fi fost atras de surpături ...

— Cred mai curînd că a ieșit să se plimbe în zori, spuse optimistul Manô. Și cum este o persoană disciplinată, și-a lăsat camera în ordine. Hai după el! ...

Dar Arva era neliniștită. Comunicațiile deveniseră nesigure și cum multe undifere fuseseră distruse, cercetările nu progresau.

Pe la amiază, Arva rătăcea, abătută, printre dărîmături, la hotarul dintre oază și pustiu, cînd un stol de păsări se ivi, cu țipete ascuțite: îl găsiseră pe Targ!

Cît să urce pe zidul de incintă și-l văzu venind în depărtare, cu pași greoi ...

Hainele-i erau zdrențuite, gîtul, fața și mîinile zgîriate, tot trupul părea ostenit: doar privirea-i era vioaie.

— De unde vii? strigă Arva.

A răspuns:

— Din adîncul Pămîntului!

Dar n-a vrut să spună mai mult.

Vestea întoarcerii sale se răspîndise și camarazii lui de misiune s-au grăbit să-l întîmpine. Cum unul dintre ei îi reproșa că le întîrziase plecarea, i-a răspuns:

— Nu-mi spuneți nimic, căci aduc vești importante.

Răspunsul a surprins și a șocat pe cei care l-au auzit. Cum se putea ca un om să aducă vești încă neștiute de ceilalți oameni, care să nu fi fost aduse la cunoștință tuturor prin undifere? Asemenea cuvinte aveau un sens, odinioară, cînd Pămîntul era necunoscut și plin de resurse, cînd hazardul mai sălășluia printre ființe, și popoarele și indivizii își înfruntau destinele. Dar acum, planeta secase, oamenii nu se mai luptau unii împotriva altora, cel mai mic lucru era rezolvat prin legi nestrămutate și nimeni nu putea prevede primejdiile înaintea păsărilor și-a instrumentelor, așa că asemenea vorbe nu erau decît nerozii.

— Vești importante! repetă cu dispreț cel care-i făcuse reproșurile ... Ai înnebunit, străjere?

— De asta o să vă dați seama curînd! Să mergem la Consiliul *Pămînturilor-Roșii.*

— L-ai lăsat să aștepte ...

Targ n-a mai răspuns. S-a întors către sora lui și a rugat-o:

— Du-te și adu-o pe cea pe care am salvat-o ieri ... Trebuie să fie și ea de față ...

Marele Consiliu al *Pămînturilor Roșii* se întrunise în centrul oazei. Nu era complet, mulți din membrii lui pieriseră în timpul dezastrului, dar nimic din ți-

nuta supraviețuitorilor nu trăda durere, cel mult resemnare. Fatalitatea îi copleșea, prezentă în ființa lor ca viața însăși.

I-au primit pe Cei Nouă cu o liniște aproape inertă. Și Cimor, care prezida, spuse cu o voce inexpresivă:

— Ați venit să ne aduceți ajutorul *Izvoarelor-Înalte*, dar *Izvoarele-Înalte* sînt, și ele, lovite de dezastru. Sfîrșitul oamenilor pare foarte apropiat... Oazele nu știu care sînt cele ce pot să mai dea ajutor altora...

— De fapt nici nu-și mai datorează ajutor! adăugă Rem, primul Șef al Apelor. Legea o interzice. Este echitabil, cînd piere apa, să dispară orice solidaritate. Fiecare oază își va vedea de soarta ei.

Targ se desprinse din grupul celor Nouă și spuse:

— Apa poate să reapară.

Rem îl privi cu un dispreț liniștit.

— Totul poate să reapară, tinere. Dar apele au dispărut.

Atunci, străjerul care aruncase o privire în capătul îndepărtat al sălii și zărise părul de lumină, răspunse, tremurînd:

— Apele vor reapare pe *Pămînturile-Roșii*.

Toate fețele exprimară o dezaprobare blîndă, dar Consiliul tăcu.

— Vor reapare, strigă Targ cu voce puternică. Sînt în măsură s-o afirm, căci le-am văzut.

De data aceasta, o emoție ușoară, născută din singura imagine care i-ar fi putut agita pe Ultimii Oameni, imaginea unei apei țîșnitoare, se făcu simțită. Vocea lui Targ, vehementă și sinceră, păru să trezească o speranță. Dar îndoiala se încetățeni iar. Ochii lui prea strălucitori, rănile încă deschise, hainele rupte trezeau neîncredere: deși puțin numeroși, nebunii nu dispăruseră de pe planetă.

Cimor făcu un semn ușor. Cîțiva oameni înaintară încercuindu-l încet pe străjer. I-a văzut apropiindu-se și a înțeles scopul lor. Fără să se arate tulburat, și-a deschis cutia cu unelte, a scos micul său aparat chromografic și, desfășurînd o foaie, a arătat Consiliului imaginile luate în măruntaiele Pămîntului.

Erau la fel de precise ca realitatea însăși. De îndată ce au fost percepute, s-au auzit exclamații. Toți cei prezenți s-au cutremurat, cuprinși de o adevărată exaltare. Căci toți recunoșteau fluidul sacru, dătător de viață.

Manô, mai sensibil decît ceilalți, scoase un țipăt puternic. Țipătul lui, repercutat de undifere, s-a răspîndit pînă afară; mulțimea s-a adunat în grabă în jurul sălii; singurul delir care mai putea cutremura Ultimii Oameni, îmbătă masele.

Targ era transfigurat; se simțea aproape de dumnezeire; toate sufletele, asemeni sufletelor din trecut, se înălțau spre el cu un entuziasm mistic; fețe noi se iveau, ochi posomoriți se înviorau, o speranță năvalnică sfărîma lungul atavism al resemnării. Înșiși membrii Marelui Consiliu, pierduți în ființa colectivă, se lăsau pradă tumultului.

Targ era singurul care putea obține liniște. A făcut semn mulțimii că voia să vorbească; vocile s-au stins, tălăzuirea capetelor a încetat, o atenție vioaie dilata fețele.

Întorcîndu-se spre acea lumină blondă pe care Erê o aducea printre pletele întunecate, străjerul a declarat:

— Popor al *Pămînturilor-Roșii*, apa pe care am descoperit-o este pe teritoriul vostru. Vă aparține. Dar legea oamenilor îmi dă un drept asupra ei; înainte de a v-o ceda, îmi cer privilegiul!

— Vei fi primul dintre noi! spuse Cimor. Așa-i legea!

— Nu asta cer, răspunse blînd străjerul.

A făcut semn mulțimii să-l lase să treacă. S-a dus la Erê și, ajuns în preajma ei, s-a înclinat și a spus cu însuflețire:

— Aduc apa prinos în mîinile tale, stăpînă a vieții mele!... Ești singura care mă poate răsplăti!

Erê l-asculta uimită și înfiorată. Căci astfel de cuvinte nu se mai auzeau de mult. Rostite într-altă clipă, probabil că nici nu le-ar fi înțeles. Dar în mijlocul exaltării, cu gîndul la izvoarele subterane, toată ființa ei s-a tulburat; cutremurarea magnifică a străjerului se răsfrîngea pe fața sidefie a fecioarei.

VIII.

Pămînturile-Roșii rămîn singurele supraviețuitoare

În anii care urmară, Pămîntul n-a cunoscut decît puține zguduiri. Dar ultima catastrofă lovise de moarte oazele. Cele care-și pierduseră apele nu le-au mai redobîndit. La *Izvoarele-Înalte* s-au împuținat treptat în optsprezece luni, și-au dispărut apoi în abisurile de nepătruns. Numai *Pămînturile-Roșii* erau îndestulate. Apa subterană găsită de Targ era abundentă și mai curată decît cea a izvoarelor dispărute. Era nu numai suficientă pentru întreținerea supraviețuitorilor, dar a permis chiar salvarea puținilor oameni scăpați în urma pieirii *Devastării* și a multor locuitori de la *Izvoarele-Înalte.*

Acesta a fost singurul ajutor posibil. După cincizeci de milenare de adaptare, Ultimii Oameni acceptau fără revoltă hotărîrile Soartei. Nu s-a pornit nici un

război; doar cîțiva indivizi au încercat să înfrîngă regula și s-au prezentat la *Pămînturile-Roșii* cu rugămintea să fie primiți. Au fost respinși. Nu se putea altfel, căci mila față de ei ar fi fost o mare nedreptate, o mîrșăvie.

Pe măsură ce proviziile de apă se sfîrșeau, fiecare oază îi desemna pe cei care trebuiau să piară. Au fost întîi sacrificați bătrînii, apoi copiii, cu excepția unui foarte mic număr, crescuți în ipoteza unui reviriment posibil al planetei, apoi toți cei mai bolnăvicioși sau plăpînzi.

Eutanasia era de o mare blîndețe. De îndată ce condamnații înghițeau otrava minunată, orice teamă dispărea. Veghea lor cunoștea un permanent extaz, iar somnul le era adînc, ca de moarte. Ideea neantului îi încînta, bucuria lor creștea pînă la mîntuirea finală.

Mulți își cereau sfîrșitul înainte de soroc. Treptat o făcură toți. În oazele ecuatoriale nu s-a mai așteptat terminarea proviziilor: mai era apă în rezervoare, dar ultimii locuitori dispăruseră.

Patru ani au fost de-ajuns pentru a nimici întreaga populație de la *Izvoarele-Înalte.*

Apoi, oazele au fost înghițite de pustiul imens, și feromagnetalele au luat locul oamenilor.

După descoperirea lui Targ, *Pămînturile-Roșii* au prosperat; oaza a fost reconstruită înspre est, pe un teritoriu unde feromagnetalele, reduse ca număr, au fost ușor de înlăturat. Refacerea construcțiilor, defrișarea terenurilor, captarea apei s-au săvîrșit în doar șase luni. Prima recoltă a fost bună, a doua extraordinară.

În ciuda morții succesive a celorlalte comunități, oamenii din *Oaza Roșie* trăiau într-o atmosferă de

speranță. Nu erau ei poporul ales, cel pentru care pentru prima dată într-o sută de secole legea necruțătoare fusese înfrîntă? Targ întreținea această stare de spirit. Influența lui era mare: avea charismul ființelor victorioase, se bucura de faima lor simbolică.

Totuși, pe el îl impresionase izbînda sa mai mult decît pe toți ceilalți. Vedea într-însa un fel de răsplată, ba mai mult, o confirmare a convingerilor sale. Spiritul său de aventură creștea. Aspirațiile lui puteau fi comparate cu cele ale strămoșilor eroici. Și dragostea pe care o resimțea pentru Erê și pentru cei doi copii pe care-i născuse era întregită de visuri despre care nu îndrăznea să vorbească nimănui, căci nimeni dintre Ultimii Oameni nu le-ar fi înțeles.

Manô nu cunoștea aceeași ardoare. Viața lui rămînea simplă. Nu se gîndea la trecut, și încă mai puțin la viitor. Se bucura de scurgerea liniștită a zilelor; trăia alături de soția sa, Arva, o viață la fel de nepăsătoare ca aceea a păsărilor argintii care treceau în stoluri deasupra oazei. Cum și copiii lui din prima căsătorie se număraseră printre emigranții primiți la *Pămînturile-Roșii* din cauza stării lor fizice și-a sănătății lor, de-abia dacă-l atingea vreo melancolie sporadică cînd își amintea de distrugerea treptată a *Izvoarelor-Înalte*.

În schimb, lenta lor nimicire îl chinuia pe Targ; planorul său l-a dus adesea pînă la oaza natală. Căuta apă cu îndîrjire. Se îndepărta de drumurile bine apărate, cutreiera întinderile primejdioase unde feromagnetalele trăiau viața regnurilor tinere. Împreună cu cîțiva locuitori ai oazei explorase zeci de abisuri... Deși cercetările fuseseră zadarnice, Targ nu se descuraja: propovăduia mereu că descoperirile sînt răsplata eforturilor îndîrjite și îndelungii răbdări.

IX.

Apa trecătoare

Într-o zi, întorcîndu-se din rătăcirile sale singuratice, Targ zări din înaltul planorului o mulțime strînsă în jurul marelui rezervor. Prin telescop a putut distinge prezența șefilor Apelor și-a membrilor Marelui Consiliu; cîțiva mineri apăreau la gura puțurilor de captare. Un stol de păsări a zburat în întîmpinarea planorului; prin ele, Targ a aflat cauza îngrijorării colective: izvoarele subterane păreau că vor să sece. A aterizat și a fost de îndată înconjurat de o mulțime agitată care își punea toată nădejdea în el. Sîngele i-a înghețat în vine cînd l-a auzit pe Manô spunîndu-i sec:

— Apele au scăzut.

Toți au confirmat vestea deprimantă. L-a întrebat și pe Rem, primul Șef al Apelor, care i-a răspuns:

— Nivelul a fost verificat pe chiar malul lacului subteran. A scăzut cu șase metri.

Fața lui Rem nu trăda nici o emoție. Bucuria, mîhnirea, tristețea, teama, dorința nu se manifestau niciodată pe buzele sale reci, și nici în ochii lui, asemenea a două fragmente de bronz, din care abia dacă i se zărea sclerotica. Știința lui profesională era desăvîrșită: era la curent cu întreaga tradiție a captatorilor de izvoare.

— Pînza lichidă nu este bătută în cuie, protestă Targ.

— Așa-i! Dar fluctuațiile normale n-au depășit niciodată doi metri, și nici n-au fost vreodată așa bruște.

— Știi sigur că situația actuală a fost neașteptată?

— Da. Au fost verificate aparatele înregistratoare.

Funcționează normal. Azi dimineață nu arătau nimic nou. Nivelul a început să scadă pe la amiază. Cu o cadență de mai mult de un metru jumătate pe oră ...

Ochiul său mineral rămăsese fix; mîna lui nu schițase nici o mișcare; de-abia dacă i se puteau vedea buzele mișcînd. Ochii lui Targ îi zvîcneau ca și inima.

— Dacă ar fi să-i credem pe scufundători, spuse Rem, nu s-a format nici o fisură nouă în fundul lacului. Răul vine de la izvoare. Putem emite trei ipoteze principale: izvoarele sînt sau înfundate, sau deturnate din calea lor, sau secate. Așa că mai sînt speranțe.

În gura lui, cuvîntul „speranță" avea căldura unui bloc de gheață.

Targ mai întrebă:

— Rezervoarele sînt pline?

Rem schiță aproape un gest:

— Da, sînt. Am dat ordin să se sape altele noi. Peste un ceas, toate energiile noastre vor fi puse în mișcare.

Poruncile lui Rem au fost îndeplinite. Puternicele utilaje ale *Pămînturilor-Roșii* au început să scobească granitul. Pînă la apariția primei stele, toată oaza rămase împietrită, înmărmurită.

Targ coborîse sub pămînt. Pînă la pînza subterană, drumul era acum ușor de străbătut prin galeriile săpate de mineri, și lipsit de orice primejdie. La lumina farurilor străjerul a contemplat situl subteran pe care-l descoperise cu ani în urmă, el, primul dintre toți oamenii. L-a cercetat cu înfrigurare. Două izvoare asigurau umplerea lacului. Primul, la douăzeci și șase de metri adîncime, celălalt la douăzeci și patru.

Scufundătorii pătrunseseră pe calea unuia; dar firul celuilalt se dovedise prea îngust.

Pentru a obține cîteva informații suplimentare au încercat să întreprindă niște lucrări de lărgire a accesului; o surpare neașteptată a reînnoit temerile: forarea în locurile acelea ar fi putut provoca nașterea unor fisuri prin care apele s-ar fi pierdut...

Agrê, decanul de vîrstă al membrilor Consiliului, spuse:

— Apa aceasta ne-a fost dăruită de Dezastru; fără el ne-ar fi rămas inaccesibilă. Poate că tot el i-a săpat drumul actual. Să nu întreprindem lucrări nesigure. Este de-ajuns să le ducem la bun sfîrșit pe cele neapărat necesare...

Vorba lui a fost socotită înțeleaptă; și toți s-au resemnat să nu mai încerce pătrunderea misterului.

La căderea nopții, scăderea nivelului a încetinit; o undă de speranță a însufleții oaza. Dar nici șefii Apelor nici Targ nu împărtășeau această încredere; dacă pierderile se micșorau, asta însemna că nivelul scăzuse sub fisurile de scurgere cele mai mari. Apa conținută acum în lac putea coborî pînă la patru metri și, dacă izvoarele rămîneau inaccesibile, aceasta ar deveni, împreună cu proviziile adunate în rezervoare, *toată apa de care mai dispuneau Ultimii Oameni.*

În timpul nopții, utilajele *Pămînturilor-Roșii* au scobit fără întrerupere noi rezervoare, fără însă ca apa, dătătoare de viață, să înceteze a se scurge în adîncurile planetei. Dimineața, nivelul ei se ridica la opt metri, dar două rezervoare erau terminate și ele au fost îndată umplute: au absorbit trei mii de metri cubi de lichid.

Umplerea lor a scăzut și mai mult nivelul lacului; a fost descoperit orificiul primului izvor. Targ o porni pe calea lui înaintea tuturor și-și dădu seama că so-

lul suferise transformări recente. Mai multe crăpături se iviseră şi stînci enorme de porfir blocau accesul; pentru moment dezastrul nu putea fi definit.

Încă o zi s-a scurs, cernită. La orele cinci ale după-amiezii, scurgerea subterană şi umplerea unui nou rezervor au adus apele la nivelul celui de-al doilea izvor, al cărui orificiu dispăruse cu totul.

De atunci încolo, pierderile au încetat; devenea chiar zadarnic să fie grăbită construirea noilor rezervoare. Dar Rem a insistat ca lucrul să fie desăvîrşit; şi timp de şase zile oamenii şi utilajele oazei şi-au continuat activitatea fără o clipă de răgaz.

La sfîrşitul celei de a şasea zi, ostenit şi înfrigurat, Targ chibzuia de unul singur, aşezat în faţa locuinţei sale. O beznă de argint învăluia oaza. În depărtare, Jupiter sclipea; un corn de lună ascuţit străbătea eterul: la rîndul ei, marea planetă zămislea, fără îndoială, regnuri care, după ce cunoscuseră prospeţimea tinereţii şi puterea vîrstei mature, mureau încetişor, de pe urma lipsurilor şi-a temerilor.

Erê se apropie. Sub raza lunii, pletele ei erau ca o lumină blîndă şi caldă. Targ a chemat-o lîngă el şi a şoptit:

— Regăsisem alături de tine viaţa vremurilor de odinioară ... Tu erai visul genezelor ... simţindu-ţi prezenţa mai credeam în numărul infinit al zilelor. Şi-acum, Erê, dacă nu vom găsi izvoarele pierdute sau altă pînză de apă, peste zece ani Ultimii Oameni vor fi dispărut de pe planetă.

X.

Cutremurul

Șase anotimpuri s-au scurs. În speranța de a regăsi izvoarele, șefii Apelor au poruncit săparea unor galerii nenumărate. Nici o strădanie n-a izbutit. Fisurile iluzorii sau hăurile de nepătruns le zădărniceau pe rînd. Lună de lună speranța descreștea-n suflete. Un lung atavism de resemnare le dobora; pasivitatea oamenilor părea chiar să crească, după modelul bolilor cronice care se agravează după o remisiune. Orice credință a dispărut. Moartea luase în stăpînire aceste existențe posomorîte.

Cînd Marele Consiliu a decretat făptuirea primelor eutanasii, s-au găsit mai multe mii de persoane gata să dispară decît o cerea legea.

Targ, Arva și Erê nu-și acceptau soarta, dar Manô era descurajat. Nu doar c-ar fi devenit prevăzător. Nu se gîndea la viitor mai mult ca înainte; dar fatalitatea îi devenise familiară. Cînd au început eutanasiile, necesitatea dispariției i-a fost așa de nesuferită încît orice energie l-a părăsit. Umbra și lumina îi deveniră la fel de dușmănoase. A trăit într-o stare de așteptare mîhnită și vlăguită; dragostea lui pentru Arva se stinsese, așa cum i se stinsese și cea pentru propria-i persoană; nici copiii lui nu-l mai interesau, căci era convins că eutanasia avea curînd să-i răpească ocrotirii lui. Îi era urît să vorbească, să asculte; petrecea zile întregi mut și apatic. Aproape toți locuitorii *Pămînturilor-Roșii* duceau o viață ca a lui.

Nu se cerea îndeplinit nici un efort, căci nu mai erau multe de făcut, astfel încît energiile lîncezite nu mai erau în nici un fel stimulate. În afara cîtorva stra-

turi de plante întreținute pentru a avea semințe proaspete, orice altă cultură dispăruse. Nici apa rezervoarelor nu cerea vreo îngrijire: era la adăpostul evaporării și purificată de aparate aproape perfecte. Iar cît privea înseși izvoarele, era suficient să inspectezi indicatoarele automatizate care le supravegheau. Astfel, nimic nu mai venea să zdruncine atonia Ultimilor Oameni. Cei care erau cel mai puțin atinși de acest marasm erau indivizi apatici, care nu iubiseră pe nimeni niciodată, și nici măcar pe sine. Aceștia, perfect adaptabili legilor milenare, se arătau a fi de o perseverență monotonă, străini tuturor bucuriilor și tuturor necazurilor. Erau dominați de inerție; ea le era de ajutor împotriva depresiunii excesive și a hotărîrilor bruște; erau produsele perfecte ale unei specii condamnate.

La polul opus, Targ și Arva erau ajutați de o emotivitate superioară. Revoltați împotriva evidenței, înfruntau planeta dușmănoasă, mici vieți arzătoare, plămădite din iubire și speranță, agitate de dorințele ce le însuflețiseră pe semenii lor timp de o sută de mii de secole.

Străjerul nu renunțase la nici una din cercetările sale; întreținea cu grijă mai multe planoare și motrice; de asemenea, nu lăsa să se părăginească principalele planetare și supraveghea seismografele.

Or, într-o seară, după o călătorie la fosta *Devastare*, Targ veghea singur în noapte. Prin metalul transparent al ferestrei zărea o constelație care, pe vremea Fabulelor se numea Marele Cîine. Număra una dintre cele mai strălucitoare stele, un soare mult mai vast decît soarele nostru. Targ își înălță spre ea dorințele sale nepotolite. Și-și amintea de tot ce văzuse în ziua aceea, pe cînd zbura la mică înălțime, în timpul amiezii.

Se aflase deasupra unei întinderi extrem de posomorîte, unde de-abia dacă se mai înălțau cîteva steiuri singuratice. Feromagnetalele își manifestau în toate părțile aglomerările viorii. Nu se sinchisea de ele, cînd, spre sud, pe o suprafață de un galben mai deschis, a zărit o rasă pe care n-o cunoștea încă. Indivizii care o compuneau erau de o mărime neobișnuită și conțineau optsprezece grupe. Cîțiva atingeau o lungime totală de trei metri. Targ a calculat că masa celor mai puternici trebuia să fie de cel puțin patruzeci de kilograme. Se deplasau mai ușor decît cele mai rapide dintre feromagnetalele cunoscute pînă atunci; de fapt, viteza lor putea să atingă o jumătate de kilometru pe oră.

— Este înspăimîntător, șopti străjerul. Dacă ar pătrunde în oază, n-am fi oare învinși? Cel mai mic gol în incintă ne-ar putea aduce într-o primejdie de moarte.

S-a cutremurat; dragostea lui neliniștită i-a dus pașii pînă în încăperile vecine. La lumina portocalie a unui radiant a privit extraordinarele plete luminoase ale Erêi și obrajii proaspeți ai copiilor. Inima i se topea. Văzîndu-i în viață, nu putea concepe sfîrșitul omenirii. Să fie oare cu putință? Tinerețea, puterea misterioasă a generațiilor care renăscuse în ei ca o sevă plină de vigoare, totul trebuia oare să se frîngă, să dispară? Dacă o rasă îmbătrînită, încet măcinată de decadență ar fi ajuns la acest stadiu, aceasta i s-ar fi părut logic; dar ei? aceste trupuri așa de frumoase, de noi, asemenea celor ale oamenilor dinaintea erei radioactive! ...

Cum se întorcea, visător, în odaia lui, o zguduitură ușoară cutremură solul. Dar, de-abia percepută, ea încetă și calmul imens a cuprins din nou oaza. Targ rămase însă atent, neliniștit. A așteptat un timp, cu urechea întinsă, ascultînd. Totul părea încremenit,

masele cenușii ale sitului, profilate în lumina pulverizată a stelelor, se înălțau neclintit; iar în cerul de o puritate implacabilă, Vulturul, Pegas, Perseu și Săgetătorul înscriau pe cadranul infinitului minutele trecătoare.

— Să mă fi înșelat? se întrebă străjerul. Sau să fi fost o zguduitură într-adevăr neînsemnată?

A dat din umeri, tremurînd ușor. Cum putea crede că o mișcare cît de mică a Pămîntului ar fi fost neînsemnată? Cea mai infimă ascundea o taină amenințătoare.

Îngrijorat, s-a dus să cerceteze seismografele. Aparatul I înregistrase zguduitura — o linie ușoară, lungă de un milimetru. Aparatul II nu prevedea nici o urmare a acestui fenomen.

Targ s-a dus pînă la casa păsărilor; nu fuseseră păstrate decît vreo douăzeci. Toate dormeau; cînd străjerul aprinse lumina se treziră o clipă, înălțînd capul, apoi adormiră la loc. Deci, cutremurul nu le îngrijoraseră și nu așteptau altul.

Targ se simți totuși îndreptățit să-l avertizeze pe șeful veghei. Acest bărbat, personaj nepăsător și cu nervii vlăguiți, nu percepuse nimic.

— Mă duc să-mi fac rondul, a declarat el ... O să verificăm ceas de ceas nivelele.

Această asigurare l-a liniștit pe Targ.

XI.

Fugarii

Targ mai dormea cînd cineva l-a atins pe umăr. Deschizînd ochii, a văzut-o pe sora sa, Arva, palidă și cu privirea stinsă. Era semn de nenorocire. A sărit în picioare.

— Ce se întîmplă?

— Lucruri extrem de grave, răspunse tînăra femeie. Știi doar că a fost azi noapte un cutremur, chiar tu l-ai semnalat.

— Da, un cutremur foarte ușor.

— Atît de ușor încît nimeni în afară de tine nu l-a perceput. Dar urmările lui sînt groaznice. Apa din marele rezervor a dispărut! Iar rezervorul din sud are trei mari fisuri.

Targ pălise și el. Cu o voce răgușită întrebă:

— Nu s-au verificat nivelele?

— Ba da! Pînă în zori nivelele nu au variat. Apoi, deodată, marele rezervor s-a prăbușit. În zece minute s-a dus toată apa. În rezervorul de la sud fisurile s-au declanșat acum o jumătate de ceas. Vom putea salva cel mult o treime din conținut.

Targ stătea cu umerii aduși și capul plecat; părea gata-gata să se prăbușească. A murmurat cu disperare:

— Să fi venit oare sfîrșitul omenirii?

Catastrofa era totală. Toate rezervoarele de granit în afară de cele două acum distruse, fuseseră golite pentru nevoile oazei, așa că nu mai rămăsese decît apa păstrată în bazinele de arcum. Era suficient pentru a potoli setea a cinci sau șase sute de ființe omenești timp de un an.

Marele Consiliu s-a întrunit.

A fost o adunare glacială și aproape tăcută. Oamenii care o compuneau, cu excepția lui Targ, ajunseseră la o stare de resemnare perfectă. Nu s-a deliberat. S-a dat citire legilor și rezultatelor unui calcul bazat pe date necruțătoare. De aceea, rezoluțiile au fost simple, clare, aspre.

Rem, Marele Şef al Apelor, le-a rezumat:

— Populaţia *Pămînturilor-Roşii* numără azi şapte mii de persoane. Şase mii trebuie să se supună eutanasiei în chiar ziua aceasta. Cinci sute vor muri pînă la sfîrşitul lunii. Celelalte vor dispărea treptat săptămînă de săptămînă, astfel încît să permită unui grup de cincizeci de persoane să supravieţuiască cinci ani ... Dacă, pînă atunci nu vor fi descoperite noi ape, va fi sfîrşitul omenirii.

Adunarea asculta, nepăsătoare. Orice altă părere era inutilă: o fatalitate nemărginită cuprinsese sufletele. Rem mai adăugă:

— Bărbaţii şi femeile care au trecut de patruzeci de ani nu trebuie să supravieţuiască. Cu excepţia a cincizeci dintre ei, toţi vor accepta azi eutanasia. În ceea ce priveşte copiii, nouă familii din zece nu vor păstra nici unul, iar celelalte doar unul. Alegerea adulţilor este făcută dinainte: este de ajuns să consultăm listele de structuri.

O înfiorare uşoară străbătu adunarea. Apoi capetele s-au înclinat în semn de supunere; mulţimea strînsă afară şi căreia undiferele îi aduseseră la cunoştinţă desfăşurarea deliberării, tăcea. Doar pe feţele celor mai tineri apăruse o umbră de melancolie.

Dar Targ nu se resemna. S-a întors în grabă acasă unde Arva şi Erê îl aşteptau, tremurînd. Îşi strîngeau copiii în braţe; emoţia le însufleţea, o emoţie tînără şi tenace, izvor al vieţii de demult, şi al viitorului infinit.

Lîngă ele, Manô dormita. Tulburarea lor nu-l surprinsese decît preţ de o clipă ... Fatalismul îi împovăra umerii ca o stîncă.

La vederea lui Targ, Arva a strigat:

— Nu vreau! ... Nu vreau! ... Nu trebuie să murim aşa!

— Ai dreptate, îi răspunse Targ. Vom înfrunta nenorocirea.

Manô ieşi din toropeala lui pentru a protesta:

— Şi ce-o să faceţi? Moartea este mai apropiată decît dacă am fi de o sută de ani!

— N-are a face! strigă Targ. Plecăm!

— Pămîntul este duşmănos oamenilor.! O să muriţi în chinuri. Aici, cel puţin, sfîrşitul va fi blînd.

Targ nu-l mai asculta. Urgenţa acţiunii îl absorbise: trebuiau să fugă înainte de miezul zilei, ora fixată pentru sacrificiu.

După ce a inspectat cu Arva planoarele şi motricele, a ales pe cele mai potrivite, apoi a repartizat în ele proviziile de apă şi hrană pe care le avea, în timp ce Arva înmagazina energia. Lucrau repede. Nu bătuse de nouă cînd terminară totul.

L-au regăsit pe Manô căzut din nou în toropeală. Erê adunase hainele necesare.

— Manô, spuse el, prinzîndu-şi cumnatul de umăr, plecăm, hai cu noi!

Manô dădu încet din cap.

— Nu vreau să pier în Deşert! a declarat.

Arva l-a îmbrăţişat cu toată puterea iubirii ei; astfel trezită, dragostea lui îl însufleţi o clipă. Dar inevitabilul îl copleşi de îndată.

— Nu vreau! a spus.

Toţi l-au implorat — mult timp. Targ a încercat chiar să-l ia cu de-a sila; dar Manô le-a rezistat cu puterea de nebiruit a inerţiei.

Cum ora înainta, au fost descărcate proviziile din cel de-al patrulea planor şi, după noi şi zadarnice rugăminţi, Targ a dat semnalul de plecare. Avioanele

s-au ridicat în soare, Arva a aruncat o ultimă privire spre casa unde soțul ei aștepta eutanasia, apoi, izbucnind în plîns, a pornit spre singurătățile nemărginite.

XII.

Oazele ecuatoriale

Targ se îndrepta spre oazele ecuatoriale: toate celelalte deveniseră lăcașuri ale morții.

În timpul explorărilor sale vizitase *Dezolarea, Înaltele-Izvoare, Marea-Viroagă, Nisipurile-Albastre, Oaza luminoasă* și *Valea-de-Sulf:* mai conțineau ceva hrană dar nici o picătură de apă. Doar în cele două *Ecuatoriale* mai existau ceva rezerve. La cea mai apropiată, *Ecuatoriala Dunelor,* situată la patru mii cinci sute de kilometri, puteau ajunge în dimineața zilei următoare.

Călătoria a fost îngrozitoare: Arva se gîndea numai la moartea lui Manô. Cînd soarele fu la nămiezi, a scos un țipăt de jale: era ora eutanasiei! Niciodată nu avea să mai revadă omul cu care împărtășise aventura duioasă a iubirii.

Pustiul își întindea nemărginirea. Pentru ochii omenești, Pămîntul murise în chip înfricoșător. Totuși, cealaltă viață se înmulțea: își trăia vîrsta genezei. O puteai vedea mișunînd pe cîmpii și pe colnice, de temut și de neînțeles. Uneori, Targ o detesta alteori, o simpatie sfioasă se trezea în sufletul său. Nu exista oare, vreo analogie misterioasă, ba chiar o nedeslușită frăție între aceste ființe necunoscute și oameni? Aceste două regnuri erau sigur mai apropiate unul de celă-

lalt decît erau fiecare în parte de mineralul inert. Cine știe dacă nu cumva conștiințele lor, cu timpul, nu s-ar fi înțeles!

Copleșit de aceste gînduri, Targ oftă. Și planoarele continuau să despice oxigenul albastru, în drum spre un necunoscut atît de înspăimîntător încît singuraticii călători simțeau cum li se încrîncenează pielea pe trup.

Ca să se pună la adăpostul oricărei surprize, au hotărît să se oprească încă înainte de căderea serii. Targ a ales un platou în vîrful unui deal, unde nu se vedeau decît puține feromagnetale ce puteau fi îndepărtate cu ușurință. Chiar în centrul platoului se înălța o stîncă din porfir verde, cu scobituri comode. Planoarele au aterizat: au fost priponite cu frînghii de arcum. Altminteri, cum erau bine concepute, din substanțe de o mare rezistență, erau aproape invulnerabile.

Pe stîncă și în vecinătatea ei nu se aflau decît cîteva grupe de feromagnetale dintre cele mai mici. Au fost expulzate într-un sfert de ceas, și tabăra a putut fi organizată.

După o masă compusă din gluten concentrat și hidrocarburi esențiale, fugarii au așteptat căderea nopții. Cîte alte ființe, asemănătoare lor cunoscuseră, în oceanul imens al vîrstelor, disperări analoge? Pe vremuri, cînd familiile rătăceau singuratice, înarmate doar cu ciomege de lemn și unelte grosolane din piatră, cîte asemenea nopți nu s-au scurs în care bietele ființe omenești tremurau de foame, de frig și de groază, la apropierea leilor sau a apelor dezlănțuite! Mai tîrziu, numeroși naufragiați și-au strigat mîhnirea pe insule pustii sau la adăpostul stîncilor unor maluri ucigașe: călători de tot felul s-au pierdut în sînul pădurilor carnivore sau în mlaștini. Nenumărate au fost

dramele disperării!... Dar toți acești nenorociți se aflau în fața unei existențe fără limite pe cînd Targ și ai lui nu aveau în fața lor decît moartea!

— Și totuși, gîndea străjerul privind copiii Erêi și ai Arvei, acest grup plăpînd conține energia necesară pentru a reface o omenire!...

A gemut. Stelele polului se roteau pe pista lor îngustă; feromagnetalele sclipeau, fosforescente, în cîmpie; multă vreme, Targ și Arva s-au lăsat cuprinși de visuri amare, veghind lîngă familiile lor adormite.

A doua zi au ajuns la *Ecuatoriala Dunelor*. Se întindea în mijlocul unui deșert de nisip pe care milenarele scurse îl întăriseră. La aterizare, inimile lor înghețară; i-au întîmpinat cadavrele celor care, ultimii, acceptaseră eutanasia și care zăceau acolo, neîngropate. Mulți ecuatorieni hotărîseră să moară sub cerul liber și puteau fi zăriți printre dărîmături, nemișcați, împietriți în somnul lor veșnic. Aerul uscat și foarte curat, îi mumificase. Ar fi putut rămîne astfel un timp nelimitat, martori supremi ai sfîrșitului oamenilor...

Un spectacol mai amenințător a spulberat mîhnirea fugarilor: feromagnetalele mișunau. Coloanele lor violete unduiau pretutindeni: și toți erau foarte mari.

— Nu stați pe loc! strigă Targ neliniștit.

N-avea nevoie să insiste. Arva și Erê cunoșteau primejdia; au plecat cu copiii în timp ce Targ studia locurile. Oaza nu suferise decît schimbări neglijabile. Uraganele dislocaseră cîteva locuințe și răsturnaseră un mic număr de planetare și undifere; dar cea mai mare parte a mașinilor și a generatoarelor de energie erau probabil intacte. Rezervoarele de arcum, mai ales, îl preocupau pe străjer. Erau doar două, și funcționaseră pînă în ultima clipă; știa unde se află.

S-a apropiat de ele neîndrăznind întîi să le atingă; inima lui bătea, înfricoșată. În sfîrșit, s-a decis:

— Intacte! a strigat el, cutremurat... Avem apă pentru doi ani. Acum, să căutăm un adăpost!

După multe cercetări, a găsit o limbă de pămînt potrivită, nu departe de incintă, înspre apus. Nu se aflau acolo decît puține feromagnetale: astfel încît o barieră protectoare putea fi repede construită. Mai erau în picioare și două locuințe spațioase, cruțate de meteori.

Targ și Arva au cercetat-o pe cea mai mare. Mobilele și instrumentele păreau solide, acoperite doar de un strat subțire de praf; peste tot dăinuia o prezență subtilă. Intrînd într-una din camere, i-a copleșit tristețea: pe un pat din arcum, două ființe omenești zăceau, întinse una lîngă alta. Targ și Arva au contemplat un timp aceste forme liniștite, pînă nu demult însuflețite în care tresărise bucuria și durerea... Alții ar fi văzut în ele o lecție de resemnare; dar ei, plini de amărăciune și oroare, se încordau pentru luptă.

Au îndepărtat cadavrele, apoi, după ce au adăpostit pe Erê și pe copii, au expulzat cîteva grupe de feromagnetale. În sfîrșit și-au luat prima masă pe pămîntul necunoscut.

— Curaj! șopti Targ. A fost o clipă în adîncimea Veșniciei cînd nu a existat decît un singur cuplu de oameni; din acesta a descins toată specia noastră! Noi sîntem mai tari ca acest cuplu. Căci, dacă ar fi pierit, umanitatea pierea și ea. Aici, însă, cîțiva pot pieri fără ca să fie distrusă orice speranță.

— Da, oftă Erê; dar apa acoperea Pămîntul!

Targ o privi cu dragoste nemărginită.

— Am găsit o dată apă! spuse el încet. O să mai găsim.

Rămase nemișcat, cu ochii parcă orbiți de un vis lăuntric. Dar, trezindu-se:

— În timp ce organizați locuința, mă duc să văd ce posibilități ne oferă oaza!

A străbătut-o în toate sensurile, și-a evaluat proviziile lăsate de ecuatoriali; s-a asigurat că generatoarele de energie, mașinile, planoarele, planetarele și undiferele funcționau corect. Toată zestrea industrială a Ultimilor Oameni se afla acolo, gata să înlesnească o renaștere. De altfel, Targ adusese de la *Pămînturile-Roșii* cărțile sale tehnice și analele, bogate în noțiuni și amintiri. Prezența feromagnetalelor îl tulbura. În cîteva zone se aflau în mase primejdioase: era suficient să te oprești cîteva minute ca să le simți prezența nedeslușită.

— Dacă vom avea o descendență, gîndea străjerul, lupta va fi aprigă!

Tot explorînd, a ajuns la extremitatea sudică a Ecuatorialei.

Acolo s-a oprit, hipnotizat: pe un cîmp unde, odinioară, creșteau cerealе, zărise acele feromagnetale de mari proporții pe care le descoperise în singurătate, lîngă *Izvoarele-Înalte*. Inima i s-a strîns. Un fior de gheață i-a trecut pe spate.

XIII.

Răgazul

Anotimpurile se scurseră spre hăul veșnic. Targ și ai lui continuau să trăiască. Lumea vastă îi împresura, amenințătoare. Și în trecut, cînd locuiau pe *Pămînturile-Roșii*, îndurau melancolia deșerturilor care anunțau sfîrșitul Oamenilor. Dar, pe atunci, mii

de semeni se aflau alături de ei în adăpostul suprem. Acum, disperarea era mai mare. De la un pol la altul al globului pămîntesc, pe toate întinderile, în toți munții, fiecare fărîmă a planetei le era dușmănoasă, în afara celeilalte oaze unde eutanasia distrugea treptat și iremediabil ființa care pierduse orice speranță.

Împrejmuiseră terenul ales cu o incintă protegui-toare, consolidaseră rezervoarele de apă, adunaseră și adăpostiseră proviziile. Targ străbătea adesea cu Erê sau cu Arva întinderile pustiite. În căutarea lui înfrigurată după apa dătătoare de viață, adunase de peste tot materii hidrogenate. Erau rare; hidrogenul, care se degajase în cantități uriașe pe timpurile puterii omenești și la epoca în care se încercase să se înlocuiască apa naturii prin apă industrială, dispăruse aproape în întregime. Judecînd după anale, cea mai mare parte se descompusese în protoatomi și se răspîndise în spațiile interplanetare. Cealaltă fusese antrenată, în urma unor reacții prost definite, la adîncimi inaccesibile.

Totuși, Targ recolta destule substanțe utile pentru a putea spori considerabil proviziile sale de apă. Dar aceasta nu constituia decît un expedient.

Feromagnetalele, mai ales, îl preocupau pe Targ. Prosperau. Aceasta însemna că exista sub oază, la o mică adîncime, o rezervă de fier uman considerabilă. Solul și cîmpia din jur acopereau un oraș mort. Or, feromagnetalele atrăgeau fierul subteran la o distanță cu atît mai mare cu cît ele însele erau mai mari. Acești ultimi veniți, terțiarii, cum îi botezase Targ, puteau, cu condiția să nu-și precupețească timpul, să-l aspire de la mai mult de opt metri. În plus, depla-

sările metalului deschideau în Pămînt, încetul cu încetul, breşe mari prin care terţiarii reuşeau să se strecoare. Celelalte feromagnetale determinau efecte analoge, dar incomparabil mai slabe. De altfel, nu coborau niciodată în adîncimi mai mari de doi sau trei metri. Pentru terţiari, Targ şi-a dat repede seama că puterea lor de penetraţie era aproape nelimitată: coborau atît de departe cît o permiteau fisurile.

Au trebuit să ia măsuri speciale pentru a-i împiedica să mineze solul în locul unde locuiau cele două familii. Maşinile au săpat galerii sub incintă, ai căror pereţi au fost căptuşiţi cu arcum şi placaţi cu bismut. Coloane de ciment granitic, plasate pe stîncă, au asigurat soliditatea bolţilor. Această lucrare imensă a durat cîteva luni; puternicele generatoare de energie, maşinile suple şi subtile, au permis executarea ei fără osteneală. După calculele lui Targ şi ale Arvei, trebuiau să reziste timp de treizeci de ani la toate încercările distrugătoare ale terţiarilor, chiar în ipoteza în care înmulţirea acestora ar fi fost mult sporită.

XIV.

Eutanasia

Or, după trei ani, graţie ajutorului furnizat de corpurile hidrogenate, provizia de apă nu prea descrescuse. Proviziile de hrană rămăseseră şi ele abundente, putînd fi suplinite şi din rezervele aflate în celelalte oaze părăsite. Dar nu descoperiseră nici o urmă de izvor, deşi Targ şi Arva cercetaseră neobosit *Deşertul*, chiar şi la distanţe foarte mari.

Soarta *Pămînturilor-Roşii* tulbura sufletul refugiaţilor. Adesea, unul sau altul, lansase un apel în ma-

rele planetar. Nimeni nu le răspunsese. Fratele şi sora zburaseră uneori pînă aproape de oază dar, de frica legii necruţătoare, nu îndrăzniseră să aterizeze, mulţumindu-se să se rotească în jurul ei. Nici un locuitor nu păruse a se sinchisi de prezenţa lor. Văzuseră astfel că eutanasia îşi îndeplinea lucrarea: muriseră mai multe persoane decît fusese stabilit. La treizeci de luni de la marea catastrofă abia dacă mai rămăseseră vreo douăzeci de locuitori.

Într-o dimineaţă de toamnă, Arva şi Targ au întreprins o călătorie mai lungă. Voiau să urmeze şoseaua dublă ce lega din timpuri străvechi *Ecuatoriala Dunelor* de *Pămînturile-Roşii*. În drum, Targ avea să se abată spre o regiune care îi atrăsese atenţia în timpul unei alte croaziere. Arva urma să-l aştepte într-unul din releele-refugii. Puteau comunica uşor, căci Targ avea la el un undifer mobil care primea şi transmitea vocea la mai mult de o mie de kilometri. Legătura cu Erê şi cu copiii se făcea şi ea fără greutate, căci toate planetarele oazelor şi releelor fuseseră întreţinute şi funcţionau perfect.

Nici o primejdie n-o ameninţa pe Erê în afara celor mai presus de energia omenească şi care ar fi fost aceleaşi chiar şi în prezenţa lui Targ şi a Arvei. Copiii orescuseră; înţelepciunea lor, precoce ca cea a Ultimilor Oameni, nu era prea diferită de cea a adulţilor. Cei mai mari, un băiat al lui Manô, o fată a lui Targ, ştiau perfect să se servească de energii şi de aparate. În lupta împotriva războiului orb al feromagnetalelor dovedeau iscusinţa unor adulţi. Un atavism sigur îi sfătuia. Totuşi, în ajun, Targ petrecuse ore în şir inspectînd enclava familială şi împrejurimile. Totul era normal.

Înaintea plecării, cele două familii s-au adunat în jurul planoarelor. A fost, ca înaintea tuturor marilor despărţiri, o clipă impresionantă. În lumina orizontală, micul grup reprezenta toată speranţa omenirii, toată voinţa de a trăi, toată vechea energie a mărilor, a pădurilor, a savanelor şi-a oraşelor; căci acolo, pe *Pămînturile-Roşii*, cei care mai trăiau nu mai erau decît fantome. Targ şi-a privit copiii şi pe cei ai Arvei cu o dragoste neţărmurită. Erê îi dăruise şi fiicei sale lumina raselor blonde. Cîtă prospeţime emana din ele!... Ce legende adînci şi duioase!...

Şi ceilalţi, în ciuda feţelor arămii şi-a ochilor de antracit, erau de o tinereţe încîntătoare — aveau privirea arzătoare a lui Targ, aptitudinea la fericire a lui Manô.

— A! exclamă Targ, ce rău îmi pare că vă părăsesc! Dar ar fi mult mai primejdios să plecăm cu toţii deodată.

Toţi ştiau, chiar şi copiii, că salvarea rasei lor se găsea pe undeva departe, în vreun colţ tainic al pustietăţilor. Şi mai ştiau că oaza, centrul existenţei lor, trebuia să fie ocupată în permanenţă.

— Să mergem! spuse în sfîrşit Targ.

Fiorul subtil al energiilor a fremătat în aripile planoarelor. S-au ridicat şi s-au pierdut în dimineaţa de sidef şi de safir. Erê le-a văzut dispărînd în zare. A oftat. Cînd Targ şi Arva lipseau, fatalitatea părea să atîrne mai greu asupra ei. Tînăra femeie cercetă oaza cu ochi temători; şi fiecare mişcare a copiilor o neliniştea. Lucru straniu! Spaimele ei evocau pericole care nu mai aveau fiinţă în lumea lor. Nu se temea nici de minerali, nici de feromagnetale, se temea să vadă ivindu-se oameni necunoscuţi, oameni veniţi din străfundurile imensităţii locuibile... Şi această stranie amintire izvorîtă din străfundurile străvechiu-

lui instinct omenesc o făcea uneori să surîdă, dar o şi înfiora alteori, mai ales cînd înserarea îşi lăsa vălurile negre peste *Ecuatoriala Dunelor.*

Targ şi Arva spintecau văzduhul cu o repeziciune vertiginoasă. Le plăcea viteza. Toate călătoriile făcute nu stinseseră în sufletul lor bucuria de a sfida spaţiul. Li se părea că astfel reuşeau să înfrîngă planeta duşmănoasă. Vedeau apropiindu-se cîmpiile sinistre şi stîncile sălbatice; munţii voiau să se arunce asupra lor şi să-i distrugă. Dar, cu un simplu gest, îşi ridicau aparatul, zburînd deasupra hăurilor şi-a piscurilor haine. Înspăimîntătoare, flexibile, supuse, energiile îşi cîntau încetişor imnurile; muntele rămînea în urmă şi planoarele uşoare coborau iar spre deşerturile unde evoluau feromagnetalele, creaturi întîrziate şi greoaie. Ce nevolnice şi derizorii păreau! Dar Targ şi Arva le cunoşteau puterea ascunsă. Ele erau învingătoarele. Timpul se aşternea în faţa lor, lucra în favoarea lor şi totul se potrivea cu voinţa lor neînţeleasă; într-o zi, descendenţii lor aveau să producă şi ei cugetări admirabile şi să utilizeze energiile miraculoase.

Targ şi Arva hotărîră să meargă întîi pînă la *Pămînturile-Roşii.* Sufletul lor îi împingea spre ultimul adăpost al semenilor lor, într-o dorinţă pasionată în care intra teamă şi disperare, o dragoste nețărmurită şi întristată. Atîta vreme cît mai existau acolo oameni, mai dăinuia nu se ştie ce făgăduinţă duioasă şi subtilă. Cînd vor fi dispărut, planeta avea să le pară şi mai lugubră, pustiurile mai hidoase şi atotcuprinzătoare.

După o scurtă noapte petrecută într-una din staţiile-releu, călătorii stătură de vorbă prin undifere cu Erê şi cu copiii; nu atît ca să se liniştească cît

pentru a se regăsi alături de familia lor. Apoi s-au îndreptat către oază. Au ajuns pe la amiază.

Părea neschimbată. Așa cum o părăsiseră, așa le apărea în lentilele ocularelor. Locuințele de arcum străluceau în soare, intacte, platformele undiferelor, hangarele motricelor și-ale planoarelor, transformatoarele de energie, mașinile colosale sau delicate, aparatele care scoteau pe vremuri apa din măruntaiele Pămîntului și cîmpurile unde crescuseră ultimele plante... Peste tot dăinuia imaginea puterii și subtilității umane. La primul semnal forțe nemăsurate puteau fi dezlănțuite, apoi aservite, puteau fi înfăptuite lucrări imense. Cîte resurse erau acum zădărnicite, rămînînd la fel de inutile ca pîlpîirea unei raze în eterul infinit! Neputința omului era parte din structura lui: născut o dată cu apa, dispărea o dată cu ea.

Timp de cîteva minute, planoarele au zburat deasupra oazei. Părea pustie. Nici un om, nici o femeie, nici un copil nu se zăreau în pragul locuințelor, pe drumuri sau prin cîmpurile în paragină. Și această singurătate înghețа inimile piloților.

— Să fi murit cu toții? șopti Arva.

— Poate! răspunse Targ.

Planoarele au coborît pînă foarte aproape de acoperișuri și pe platformele planetarelor. Peste tot domnea tăcerea și nemișcarea unei necropole. Aerul, adormit, nu reușea să răscolească nici praful; doar cetele de feromagnetale unduiau încet.

Targ s-a hotărît să coboare pe o platformă și a pus în mișcare transmițătorul unui undifer; o chemare puternică a răsunat din pîlnie în pîlnie.

— Oameni! a strigat deodată Arva.

Targ și-a reluat zborul. A văzut apărînd doi bărbați în pragul unei locuințe și s-a codit timp de cîteva

minute să le vorbească. Deşi locuitorii oazei nu mai formau decît un grup nevolnic, Targ cinstea în persoanele lor Specia şi respecta Legea. I se întipărise în fiecare din fibre; o socotea profundă ca însăşi viaţa, de temut şi tutelară, infinit de înţeleaptă, inviolabilă. Şi, de vreme ce-l exila definitiv de pe *Pămînturile-Roşii*, el i se supunea necondiţionat; de aceea vocea i-a tremurat cînd s-a adresat celor care tocmai se iviseră:

— Cîte persoane în viaţă mai sînt în oază?

Cei doi bărbaţi şi-au ridicat spre el feţele palide pe care se putea citi o seninătate stranie. Apoi, unul dintre ei a răspuns:

— Mai sîntem cinci... Diseară vom fi izbăviţi.

Străjerul simţi cum i se strînge inima. Recunoştea în privirile lor lucirea euforică a eutanasiei.

— Putem să aterizăm? întrebă el umil. Legea ne-a exilat.

— Nu mai există lege! şopti al doilea bărbat. A încetat din clipa în care am acceptat marea vindecare...

Atrase de zgomotul vocilor, alte trei persoane apărură, doi bărbaţi şi o femeie tînără. Toţi priveau planoarele cu un fel de extaz.

Targ şi Arva au aterizat.

A urmat o scurtă tăcere. Străjerul îi cerceta avid: erau ultimii dintre semenii lui. Moartea îi cuprinsese; nici un leac nu ar mai fi putut combate otrava desfătătoare a eutanasiei.

Femeia, foarte tînără, era de departe cea mai palidă dintre toţi. Ieri, mai purta în ea germenii viitorului, azi era mai bătrînă decît o centenară. Şi Targ a exclamat:

— De ce v-aţi grăbit să muriţi? Vi s-a terminat apa?

— Ce ne pasă de apă? şopti femeia. Pentru ce să mai trăim? Pentru ce au trăit strămoşii noştri? O nebunie de neînţeles i-a făcut să se împotrivească, timp de milenare, hotărîrilor naturii. Au vrut să se perpetueze într-o lume care nu mai era a lor. Au acceptat o existenţă umilitoare... doar pentru a nu dispare. Nu înţeleg cum de-am putut şi noi să le urmăm exemplul nefast!... Este atît de plăcut să mori!

Vocea-i era înceată şi pură. Cuvintele pe care le rostea îl răneau adînc pe Targ. Fiecare atom al cărnii sale se revolta împotriva unei astfel de resemnări. Şi bucuria paşnică ce strălucea pe faţa celor sortiţi pieirii îi rămînea de neînţeles. Totuşi, n-a replicat. Cu ce drept ar fi încercat să adauge chiar şi un strop de amărăciune sfîrşitului lor, de vreme ce acesta nu mai putea fi împiedicat?... Tînăra femeie îşi închidea încet ochii. Firava ei exaltare se stingea, sufluł i se oprea încetişor; rezemîndu-se de un zid din arcum, a repetat:

— Ce plăcut este să mori!

Unul dintre bărbaţi şopti la rîndul său:

— Mîntuirea este aproape!

Apoi toţi rămaseră în aşteptare. Tînăra femeie se întinsese pe jos. Abia mai răsufla. O paloare crescîndă îi cuprinsese obrajii. A deschis o ultimă dată ochii şi i-a privit pe Targ şi pe Arva cu o dragoste plină de compătimire:

— Doar nebunia vă mai împinge să nu renunţaţi la suferinţă! a murmurat ea.

Şi-a ridicat mîna, apoi a lăsat-o încet să cadă. Buzele i-au tremurat uşor. Un ultim fior i-a străbătut carnea. Apoi, trupul i s-a destins şi s-a stins la fel de paşnic ca mica stea aprinsă în zare.

Tovarăşii ei o priveau toţi patru cu o linişte fericită.

Unul a murmurat:

— Viața nu a fost niciodată demnă să fie rîvnită ... Chiar atunci cînd Pămîntul își dăruia puterea oamenilor ...

Îngroziți, Targ și Arva au tăcut îndelung. Apoi, au acoperit cu pioșenie pe cea care, ultima, însemnase Viitorul *Pămînturilor-Roșii.* Dar nu au avut curajul să stea cu ceilalți. Moartea lor apropiată și de neînlăturat îi umplea de groază.

— Hai, Arva, să plecăm! spuse Targ încet.

— Astăzi, spuse el apoi, în timp ce planorul lui zbura alături de cel al Arvei ... am rămas într-adevăr, noi și ai noștri, ultima șansă a speciei omenești.

Arva își întoarse spre el fața acoperită de lacrimi:

— Totuși, șopti ea, era o mare consolare să știi că mai trăiau oameni pe *Pămînturile-Roșii.* Gîndul acesta m-a liniștit adesea ... Și-acum, acum! ...

Întinsese mîna spre întinderea necruțătoare și spre munții dușmănoși dinspre occident. A scos un strigăt de renunțare:

— Totul s-a sfîrșit, frate!

Și Targ își plecase capul. Dar în fața durerii a reacționat; a strigat, cu priviri scăpărătoare:

— Numai moartea îmi poate distruge speranța ...

Multe ore de-a rîndul au zburat planoarele de-a lungul liniei drumului. Cînd s-a ivit în zare pămîntul care-l atrăgea pe Targ, au încetinit. Arva a ales releul unde voia să-l aștepte. Apoi, după ce planetarul i-aduse mîngîierea vocilor Erêi și-a copiilor, străjerul a pornit singur spre marile singurătăți. Cunoștea puțin regiunea, pe o arie de aproximativ o mie două sute de kilometri, în jurul șoselei părăsite.

Cu cît înainta, cu atît priveliștea devenea mai haotică. A apărut un lanț de dealuri, apoi, din nou, o

cîmpie ciopîrțită. Acum, Targ zbura în necunoscut. A coborît de mai multe ori pînă la nivelul solului; un fel de beție îl împingea tot înainte.

Un imens zid roșcat i-a închis o clipă zarea. A trecut peste el și a zburat deasupra hăurilor. Abisuri i se deschideau sub aripi, abisuri de beznă, cu adîncuri fără de sfîrșit. Peste tot se vedeau urmările unor convulsii uriașe; munți întregi se prăbușiseră, alții se răsuceau, chinuiți, gata să se prăvale în golul înfricoșător. Planorul s-a rotit deasupra priveliștii impresionante. Cele mai multe abisuri erau atît de largi încît planoarele ar fi putut să coboare într-însele cu zecile deodată.

Targ și-a aprins luminile și a început explorarea la întîmplare. S-a angajat întîi într-o deschizătură din partea de jos a falezei: lumina părea să se dizolve pentru a atinge fundul care n-avea ieșire.

Un nou hău apăru, mai propice aventurii. Cîteva galerii se cufundau în pămînt. Targ le-a explorat în zadar.

A treia încercare a fost ametitoare. Planorul a coborît la mai mult de două mii de metri înainte de a atinge pămîntul. Fundul acestui abis imens forma un trapez a cărui latură mică măsura doi hectometri. În toate părțile, se deschideau peșteri. I-a trebuit o oră ca să le parcurgă. În afară de două, toate erau limitate de pereți intacți. Acelea, însă, comportau numeroase fisuri, dar prea înguste pentru a permite trecerea unui om.

— N-are a face! șopti Targ, în clipa în care se pregătea să părăsească a doua peșteră ... O să mă întorc ...

Deodată simți o senzație stranie, asemănătoare cu cea care-l copleșise cu zece ani în urmă, în seara

mărelui dezastru. Scoase iute higroscopul; înfrigurat, îi privi acul, apoi scoase un țipăt de triumf: *în peșteră erau vapori de apă.*

XV.

Dispariția enclavei

Multă vreme, Targ a înaintat în penumbră. Gîndurile îi erau confuze, dar o bucurie nemărginită îi răscolea carnea. Cînd și-a mai revenit, și-a zis:

— Nu avem altceva de făcut: ca să ajungem la apa misterioasă trebuie sau să găsim o altă cale sau să croim una: este o chestiune de timp sau de muncă. În prima ipoteză, prezența Arvei mi-ar fi foarte necesară. În a doua, ar trebui să ne întoarcem la *Ecuatoriala Dunelor* și să aducem aparatele necesare pentru a capta energia și a rupe granitul.

Astfel cugetînd, tînărul se urcase în planor și-o pornise, rotindu-se pentru a ieși din fundul abisului. Două minute mai tîrziu se afla iar la suprafață și, fără altă zăbavă, orientîndu-și undiferul mobil, a lansat o chemare.

Nu i-a răspuns nimeni.

Mirat, a intensificat puterea undelor. Receptorul a rămas mut. Îngrijorat, Targ a lansat un apel circular care, succesiv, se îndrepta în toate direcțiile. Cum tăcerea persista, a început să se teamă de vreo circumstanță neplăcută. Trei ipoteze erau posibile: se produsese un accident, Arva părăsise refugiul sau, în sfîrșit, adormise.

Înainte de a lansa un ultim apel, exploratorul și-a determinat poziția cu o precizie minuțioasă. Apoi a intensificat la maximum puterea undelor. Ele aveau

să zguduie pîlniile receptoarelor cu o putere pe care, chiar adormită, Arva ar fi trebuit să o audă... Nici de data aceasta n-a primit nici un răspuns.

Tînăra femeie părăsise deci refugiul. Desigur, nu o făcuse fără vreun motiv grav. Trebuia să se întoarcă repede, cît mai repede.

A sărit în planor și și-a luat zborul cu maximum de viteză.

În mai puțin de trei ore a parcurs o mie de kilometri. În sfîrșit a văzut releul apărînd în ocularul lunetei, apoi precizîndu-și contururile. Era pustiu! Și nimeni în jur. Arva se îndepărtase? Dar unde se dusese? Și de ce? Nu putea fi foarte departe, căci planorul ei mai era acolo...

Ultimele minute s-au scurs cu o încetineală de nesuferit; i se părea că nu înainta; ochii i se împăienjeneau...

În sfîrșit, a ajuns. A aterizat în mijloc, și-a fixat aparatul de sol și s-a năpustit spre releu... Arva zăcea de cealaltă parte a drumului, rezemată de taluzul vertical — din cauza căruia nu o văzuse. A scos un geamăt înăbușit: era la fel de palidă ca femeia care murise, cu cîteva zile mai înainte pe *Pămînturile-Roșii*. Îngrozit, Targ văzu mișunînd în jurul ei o mulțime de feromagnetale, terțiari de o mărime considerabilă...

În grabă și-a fixat scara de arcum, apoi a coborît pînă la tînăra femeie, a ridicat-o, a săltat-o pe umăr și-a urcat înapoi la adăpost.

Nu se mișcase; trupul îi era inert și Targ, îngenuncheat, se străduia să-i audă inima bătînd. Zadarnic. Misterioasa energie care ritmează viața părea să se fi pierdut.

Tremurînd, străjerul apropie higroscopul de buzele ei. Delicatul instrument a înregistrat ceea ce auzul nu putuse descoperi: Arva nu pierise!

Dar leşinul ei era atît de adînc, slăbiciunea atît de mare încît putea să moară din clipă în clipă.

Cauza răului părea clară: se datora, dacă nu în întregime, cel puţin în bună parte acţiunii feromagnetalelor. Paloarea Arvei arăta o pierdere excesivă de hemoglobină.

Din fericire, Targ nu călătorea niciodată fără instrumentele, stimulentele şi remediile tradiţionale. I-a injectat, la un interval de cîteva minute, două doze dintr-un întăritor eficace. Inima prinse din nou să bată, deşi foarte slab; buzele Arvei şoptiră:

— Copiii ... Pămîntul ...

Apoi căzu într-un somn adînc pe care Targ ştia că nu poate şi că nu trebuie să-l combată, somn indispensabil şi reparator, în timpul căruia, din trei în trei ore, avea să-i injecteze cîteva miligrame de „fier organic". Aveau să se scurgă cel puţin douăzeci şi două de ore înainte ca Arva să poată suporta o scurtă trezire. N-are a face! Grija lui cea mai mare dispăruse. Cunoscînd sănătatea de fier a sorei sale, Targ nu se temea de urmări. Totuşi, era nervos. Căci, de fapt, întîmplarea n-avea explicaţie. Ce căuta Arva de cealaltă parte a taluzului? Era vigilentă şi îndemînatică, cum de fusese cu putinţă să cadă? Era posibil, dar nu probabil.

Ce era de făcut? Să stea aici pînă avea să se întremeze? Îi vor trebui cel puţin două săptămîni pînă să se restabilească complet. Mai bine să se întoarcă la *Ecuatoriala Dunelor*. Doar nu-l zorea nimic. Aventura pe care o pornise nu putea fi terminată în cîteva zile.

S-a întors la Marele Planetar şi a dezlănţuit undele de apel. Ca la ieşirea din abis, n-a primit nici un răspuns. L-a cuprins o tulburare groaznică. A repetat semnalele, dîndu-le la maximum de intensitate. Era clar că Erê şi copiii nu puteau, dintr-un motiv necunoscut, să-l audă sau să-i răspundă. Cei doi termeni ai alternativei erau la fel de neliniştitori! Exista, fără doar şi poate, o legătură între accidentul Arvei şi tăcerea planetarului.

O spaimă îngrozitoare îl cuprinsese pe tînăr... Picioarele îi tremurau şi a trebuit să se sprijine de suportul Marelui Planetar nefiind în stare să ia vreo hotărîre. În cele din urmă şi-a revenit, regăsindu-şi toată dîrzenia; a controlat cu atenţie îngrijorată organele planorului său, a legat-o pe Arva de unul din scaune şi şi-a luat zborul.

A fost o călătorie cumplită. Nu s-a oprit decît o singură dată, în amurg, pentru a mai încerca un apel. Cum nimeni nu i-a răspuns, a învelit-o pe Arva într-o pătură din siliciu lînos şi i-a injectat o nouă doză de stimulent, mai puternică decît prima. Era aşa de amorţită, încît abia dacă a tresărit.

Toată naptea, planorul a despicat bezna înstelată. Frigul fiind prea aspru, Targ a ocolit muntele Schelet. Două ore înaintea zorilor, au apărut şi constelaţiile australe. Inima călătorului bătea mai tare cînd privea cînd la Crucea Sudului, cînd la acel astru strălucitor, vecin bun cu Soarele, a cărui lumină călătoreşte trei ani pentru a atinge Pămîntul. Ce frumos trebuia să fi fost cerul cînd fiinţe tinere îl priveau printre frunzişul copacilor sau cînd norii argintii îşi adăugau făgăduinţa lor de abundenţă micilor candele ale infinitului. Al n-aveau să mai existe niciodată nori!

O dîră de lumină subțiratică a îmbujorat răsăritul, apoi Soarele își aduse la iveală discul enorm. *Ecuatoriala Dunelor* se apropia. În obiectivul lunetei sale, Targ zărea uneori, printre dune, incinta de bismut și locuințele de arcum poleite de razele dimineții... Arva continua să doarmă și o nouă doză de stimulent nu o trezise. Totuși, paloarea ei era mai puțin lividă; arterele băteau ușor, pielea nu mai avea acea împietrire translucidă ce sugera moartea.

— Este în afară de orice pericol! își spuse Targ.

Și această convingere îi mai alina durerea.

Toată ființa lui cerceta oaza încă îndepărtată. Căuta să zărească enclava familială. Două movile o ascundeau... În sfîrșit, apăru, și, de uimire, Targ îndoi cîrma planorului care se prăbuși brusc, ca o pasăre rănită.

Întreaga enclavă, cu casele, șoproanele și mașinile ei, dispăruse.

XVI.

În noaptea veșniciei

Planorul nu mai era decît la douăzeci de metri de sol. Era să-l lovească în plină viteză și să se zdrobească în cădere, cînd Targ l-a redresat dintr-o mișcare instinctivă. Trasînd o parabolă elegantă, și-a reluat zborul pînă la marginea enclavei și a aterizat. Acolo a rămas nemișcat, paralizat de durere în fața găurii uriașe și haotice: jos, îngropați în întunericul Pămîntului, zăceau ființele pe care le iubea mai mult decît pe sine însuși.

Multă vreme gîndurile sale s-au tîrît în dezordine prin mintea-i răvășită. Nu mai analiza cauzele cataclismului, îi discernea doar ferocitatea de neînțeles, pe care o lega inconștient de toate nenorocirile sur-

venite în ultimii ani. Imagini răzlețe i se perindau prin minte. Și-i revedea mereu pe ai săi, așa cum erau cînd îi părăsise cu două zile mai înainte. Apoi, siluetele liniștite erau măturate într-o groază fără margini... Pămîntul se deschidea, îi vedea dispărînd. Spaima li se întipărea pe fețe. Chemau pe cel căruia îi dăruiseră încrederea și care crezuse că poate învinge fatalitatea tocmai în clipa în care piereau cu toții.

Cînd fu iarăși în stare să judece, Ultimul Om a încercat să-și explice catastrofa. Să fi fost o nouă cutremurare a planetei? Nu! Nici un seismograf nu înregistrase vreo mișcare. De altfel doar enclava fusese atinsă, împreună cu cîteva hectare de pămînt din oază și din deșert. Evenimentul trebuia legat de circumstanțe anterioare: subsolul, minat, săpat, răscolit de feromagnetalele dușmane cedase. Astfel, nenorocirea care mîna ultimele speranțe ale omenirii nu era o mare convulsie a Firii, ci un accident banal, pe măsura ființelor slabe înfrînte.

Totuși, lui Targ i se părea că cele întîmplate reflectau aceeași voință cosmică necruțătoare care condamnase Oazele.

Durerea nu-l înlemnise. Cercetă ruinele. Nu lăsau să se mai întrevadă nici o urmă de ființă omenească. Acumulatori de energie, mașini de forat, de perforat, de cultivat, de zdrobit, planoare, motrice, și case, totul dispăruse, totul se topise într-o masă informă de rocă și de pietre. Unde se aflau îngropați Erê și copiii? Calculele nu permiteau decît o vagă aproximație: trebuia să acționeze la întîmplare.

Targ a asamblat în partea de nord a oazei aparatele utile pentru excavat și curățat, apoi, după ce a condensat energia protoatomică, a atacat imensa

groapă. Timp de o oră, mașinile au sforăit. Levierele ridicau blocurile de piatră și le aruncau automat la o parte; paraboloidele de cobalt înlăturau pietrișul și în același timp ciocanele mecanice, lovind cu putere, echilibrau pereții. După douăzeci de metri de tranșee a apărut un planor, apoi un mare planetar cu soclul lui de granit și accesoriile, în sfîrșit o casă din arcum.

Amplasarea lor justifica calculele lui Targ. Dacă prăbușirea care se produsese îi surprinsese pe copii lîngă casă, trebuia să sape spre vest. Dacă Erê și copiii au putut să ajungă la planetar și să comunice cu *Pămînturile-Roșii* așa cum o bănuia, judecînd după accidentul Arvei, trebuia să-și îndrepte cercetările spre sud-vest.

Străjerul și-a mutat aparatele în vecinătatea celor două locuri probabile și și-a reluat lucrul. „Umanizate" în urma străduințelor nemăsurate ale generațiilor, marile mașinării aveau puterea elementelor și delicatețea unor mîini îndemînatice. Ridicau stîncile, îngrămădeau pămîntul și pietrișul fără răgaz. Erau de-ajuns impulsuri ușoare pentru a le orienta, accelera, încetini sau opri. Reprezentau în mîna Ultimului Om o putere pe care nu o posedase în timpul erelor primitive, nici chiar un trib întreg sau chiar o seminție.

S-a ivit un acoperiș din arcum. Era strîmbat, deformat și crăpat sub presiunea blocurilor de piatră. Dar putea fi recunoscut după cîteva detalii precise. Adăpostise, de cînd descinseseră la *Ecuatoriala Dunelor*, iubirea, visurile și speranțele ultimei familii omenești... Targ își opri uneltele care începeau să-l ridice și-l privi cu o groază înduioșată. Ce taină înfricoșătoare ascundea? Ce dramă avea să descopere nefericitul istovit de mîhnire și nesomn?

Timp de cîteva lungi minute, străjerul nu a îndrăz-

nit să-şi reia lucrul. În cele din urmă, a lărgit o gaură şi s-a strecurat în locuinţă.

Încăperea în care se afla era umplută de cîteva blocuri de piatră care smulseseră un pat încastrat în zid şi-l fărîmaseră. O masă era făcută praf şi mai multe vase din alumină moale erau turtite sub pietre.

Spectacolul avea caracterul indiferent al distrugerilor materiale. Dar sugera scene mai tulburătoare. Tremurînd, Targ a trecut în camera alăturată; era goală şi răscolită ca şi prima. A cercetat pe rînd toate încăperile. Apoi, cînd s-a regăsit acolo de unde pornise, uimirea i s-a adăugat spaimei.

— Totuşi, a şoptit el, este firesc să fi încercat să iasă, să fugă, de îndată ce au simţit primejdia.

Şi-a închipuit felul în care se produsese primul şoc şi cel în care Erê înfruntase primejdia. I s-au perindat prin minte imagini şi idei contradictorii. O singură idee rămăsese fixă: instinctul trebuia să-i fi îndemnat pe toţi să se adune în preajma planetarului *Pămînturilor-Roşii*. Era deci logic să-şi îndrepte cercetările într-acolo. Dar cum? Erê ajunsese oare pînă la Marele Planetar sau pierise în drum? Cuvintele bîiguite de Arva i s-au ivit din nou în memorie. Evenimentele le dădeau acum un sens. Erê sau unul din copii, toţi, poate, ajunseseră aproape sigur pînă la planetar. Trebuia deci să-şi reia lucrul cît mai repede, şi pe deasupra să sape o galerie de comunicare.

Hotărîrea odată luată, Targ a îndepărtat uşa de la intrare şi a început o explorare rapidă. Dar stîncile şi pietrele ridicaseră în faţa lui obstacole de neînlăturat. Atunci a ieşit prin gaura acoperişului pe care intrase şi-a pus iar în funcţiune maşinile de la sud-vest. Le-a instalat şi pe cele din nord şi a început săparea unor galerii. S-a ocupat şi de Arva, a cărei letargie lua încetul cu încetul înfăţişarea unui somn normal.

A așteptat, vigilent, cu ochii ațintiți asupra mașinilor docile. Uneori le rectifica mersul dintr-o mișcare dibace; alteori oprea tîrnăcoapele, lama sau elicea pentru a cerceta terenul. A zărit în cele din urmă, strîmbă și deformată, înalta structură a Planetarului și pîlnia lui strălucitoare. Din clipa aceea n-a încetat să dirijeze funcționarea energiei, a organelor subtile care, după caz, ridicau blocurile compacte sau măturau sfărîmăturile.

Deodată a scos un răcnet lugubru ca un strigăt de agonie... O lucire apăruse, acea lumină unduitoare și vie pe care o privise în ziua dezastrului, printre ruinele de la *Pămînturile-Roșii*. Inima lui a înghețat; dinții îi clănțăneau. Cu ochii înotînd în lacrimi a încetinit mișcările mecanice nelăsînd să lucreze decît mîinile de metal, mai îndemînatice și mai blînde decît mîinile omului.

Apoi, a oprit totul: cu hohote răgușite de plîns, a ridicat, îmbrățișîndu-l strîns la pieptul lui, acel trup frumos pe care-l iubise cu atîta pasiune.

O undă de speranță l-a săgetat. I s-a părut că Erê nu era încă rece. Înfrigurat, a așezat higroscopul pe buzele palide.

Dar ea se topise în noaptea veșniciei.

Multă vreme a privit-o. Prin ea cunoscuse poezia veacurilor apuse; visuri de o tinerețe uimitoare însuflețiseră planeta posomorîtă; Erê era iubirea în tot ceea ce avea mai mare, mai pur, aproape veșnic. Și cînd o strîngea în brațe i se părea că vede ridicîndu-se o seminție nouă și nenumărată.

— Erê! Erê! șopti el... Erê, prospețime a lumii! Erê, visul din urmă al omenirii!

Apoi, sufletul i s-a încordat. Și-a lipit buzele de părul femeii, într-o ultimă și amară sărutare și și-a continuat lucrul.

Unul după altul, i-a adus pe toţi la suprafaţă. Mineralul se arătase mai puţin crud pentru ei decît pentru tînăra femeie; îi cruţase de o moarte înceată, de fărîmiţarea intolerabilă a energiei. Blocurile de piatră sfărîmaseră craniile, zdrobiseră inimile, turtiseră piepturile.

Atunci, Targ s-a prăbuşit pe pămînt şi a plîns fără să se poată opri. Durerea îl copleşea, uriaşă, cît lumea. Se căia amarnic că îndrăznise să lupte împotriva unei fatalităţi inexorabile. Şi vorbele femeii muribunde, acolo, pe *Pămînturile-Roşii*, răsunau în mijlocul durerii sale ca dangătul funebru al imensităţii ... O mînă i-a atins umărul. A sărit în sus, tremurînd; era Arva, lividă, clătinîndu-se pe picioare. Era atît de îndurerată încît nici o lacrimă nu-i mai umezea pleoapele; dar toată disperarea fiinţelor slabe îi dilata pupilele. A murmurat cu o voce fără timbru:

— Trebuie să murim! Trebuie să murim!

Ochii lor se întîlniră. Se iubiseră mult, adînc, în fiecare zi a vieţii, înfruntîndu-i realitatea şi năzuinţele. Avuseseră în comun aceleaşi speranţe împătimite şi, pradă cum se aflau unei disperări infinite, suferinţa le era încă frăţească.

— Trebuie să murim! repetă el, ca un ecou.

S-au îmbrăţişat; pentru o ultimă oară două piepturi omeneşti au bătut unul lîngă altul.

In tăcere, Arva a dus la buze tubul de iridium de care nu se despărţea niciodată ... Doza a fost masivă, slăbiciunea ei foarte mare: eutanasia a durat puţine minute.

— Moartea! Moartea! şopti zîmbind. O! Cum m-am putut teme de ea!

Ochii i s-au împăienjenit, o moleşeală plăcută i-a destins buzele şi gîndurile îi pieriseră cînd şi-a dat sufletul.

Nu mai exista decît un singur om pe Pămînt.

Aşezat pe un bloc de porfir, Targ rămase cufundat în durere şi visare. A întreprins, pentru ultima oară, marea călătorie pe firul veacurilor, în sus, care îi înflăcărase adesea sufletul ... A revăzut marea dintîi, cu apa călduţă, unde viaţa colcăia, inconştientă şi insensibilă. S-au ivit apoi fiinţe oarbe şi surde, de o energie extraordinară şi de o fecunditate nemărginită. S-a născut vederea, lumina divină a creat temple minuscule; fiinţele născute din soare i-au cunoscut prezenţa. S-a format Pămîntul. Fiinţele apei l-au cucerit, s-au răspîndit pe el, vagi, confuze, tăcute. Timp de trei mii de secole au creat forme subtile. Insectele, batracienii şi reptilele au luat contact cu pădurile de ferigi uriaşe, cu mişunarea primelor ierburi şi-a stînjeneilor. Cînd copacii şi-au înălţat trunchiurile zvelte, au apărut şi reptilele gigantice. Dinozaurii erau de înălţimea cedrilor, pterodactilii planau peste mlaştini întinse ... Tot atunci s-au născut şi primele mamifere, slabe, amorţite şi tîmpe ... Rătăceau de colo-colo, nevolnice, şi-aşa de mici încît o sută de mii din ele abia dacă făceau cît un iguanodon. Timp de milenare fără număr, existenţa lor a fost imperceptibilă şi aproape derizorie. Totuşi, creşteau. A venit şi vremea lor; speciile s-au ivit, puternice, în toate colţurile savanei, în penumbra codrilor. Au devenit la rîndul lor, coloşi ai Firii. Dinotheriumul, elefantul antic, rinocerul cu platoşă groasă ca aceea a stejarilor, hipopotami cu burţile flămînde, ursul, zimbrul, machaedorusul, leul uriaş, leul galben, tigrul, ursul cavernelor, balena, masivă cît mai mulţi diplodocuşi, şi caşalotul a cărui gură este o peşteră, toţi aspirau lacom energiile răspîndite în lume.

Apoi, planeta i-a îngăduit omului să prospere: domnia sa a fost cea mai crudă şi cea mai puternică — dar şi ultima. Omul a fost un nemaipomenit distrugător al vieţii. Codrii au murit, împreună cu viaţa pe care o găzduiau, toate vietăţile fiind măcelărite sau înjosite. Ba chiar şi energiile subtile şi mineralele obscure au părut într-o vreme căzute şi ele sub dominaţia lui; învingătorul a ajuns să capteze pînă şi forţa misterioasă a atomului.

— Însăşi această frenezie anunţa moartea planetei... moartea Pămîntului pentru Împărăţia *noastră!* şopti Targ.

Un fior îi străbătu durerea. S-a gîndit că ceea ce mai dăinuia din carnea lui se transmisese, *fără oprire,* de la origini. Ceva ce trăise în marea primitivă, pe mîlurile născînde, în mlaştini, în păduri, în sînul savanelor, sau printre cetăţile nenumărcte ale omului, nu se întrerupsese niciodată pînă la el... Şi iată! Era singurul om care mai trăia pe faţa, din nou nemărginită, a Pămîntului...

Se lăsa noaptea. Cerul şi-a aprins luminile încîntătoare care îmbătaseră ochii trilioanelor de oameni. Azi nu mai erau decît doi care să le admire!... Targ le-a privit o ultimă dată pe cele pe care le iubise mai mult, apoi şi-a ridicat privirea către astrul păgubos, astrul găurit, argintiu şi legendar care se înălţa încet; întinse spre el mîini mîhnite...

Un ultim hohot de plîns îl cutremură; moartea i-a pătruns în inimă şi, refuzînd blîndeţea eutanasiei, a ieşit din dărîmături şi-a mers să se întindă în oază, printre feromagnetale.

Apoi, cu umilinţă, cîteva părticele ale ultimei vieţi omeneşti au pătruns în Viaţa Nouă.

(1910)

ERNST: „Napoleon în deșert" ▲

„Femeie, noșneag și fiare" ▼

DITOR: DANIEL DRĂGAN

Lei 28